

សង្គមធម៌របស់ខ្មែរសុទ្ធសាធ ហើយក៏សៀមនេះទៀតក៏តំរូវមិននិពន្ធរឿងនេះឡើងដោយ
ចិត្តគំនិតផ្ទាល់ខ្លួននោះឡើយ ។ គេបានផ្គុំតបម្រុង “ រឿងកាក ” នេះចេញមកពីរឿង
ក្នុងនិបាតជាតកព័ររឿង គឺ ៖

ក្តី - រឿង “ កាកាតិជាតក ” ៖ ក្នុងជាតកនេះ នាង “ កាក ” មាន
ឈ្មោះហៅថា “ កាកាតិ ” ចំណែកឯគន្លឹះ គេឲ្យឈ្មោះថា “ នាងកុវេរ ” ។
“ កាកាតិជាតក ” នេះមានដំណើររឿងខ្លី ចប់ត្រង់ស្តេចគ្រឿងនាំនាង “ កាកាតិ ” មក
ប្រគល់ថ្វាយព្រះបាទព្រហ្មទុក្ខវិញ ប៉ុណ្ណោះ ។

ខ្លី - រឿង “ កុណាលជាតក ” ជាជាតកមួយទៀត ដែលមានដំណើររឿង
ដូចគ្នា នឹង “ កាកាតិជាតក ” ខុសគ្នាតែត្រង់កន្លែងដែលនាងកាកនោះ មានឈ្មោះ
ថា “ កាកដន្តិ ” ទៅវិញ ។

រឿងជាតកទាំងពីរខាងលើនេះ កំពុងស្ថិតនៅក្នុងការស្រាវជ្រាវរកឯកសារជា
ភាសាខ្មែរតទៅទៀត ។

អាស្រ័យហេតុនេះ គប្បីយើងធ្វើសេចក្តីសង្កេតថា ច្បាប់ដើមនៃរឿងជាភាសា
បាលី បន្ទាប់ទៅពញាព្រះយូរ៉ង “ ហុន ” បានរៀបរឿងមកជាភាសាសៀម
ហើយចុងក្រោយបង្អស់ ជាភាសាខ្មែរដោយព្រះបាទអង្គ “ ខ្នង ” ។ តាមសេចក្តី
នេះ ព្រះបាទអង្គ “ ខ្នង ” បានបញ្ជាក់ភស្តុតាងក្នុងព្រះរាជកម្រង ជាពាក្យពេចន៍
ពីរប្រយោគជាច្រើនថា ៖

... “ ចរចាកបុរី បុរាណវេណី ទៅស្ថិតនៅនា ស្រុកពេនគរ កុលករច្នៃ
តែងតាមបទនា ឡើលោកសំដែង ។ ” ...

... “ ពាក្យពោលពុំពិ ពោះរាបនៃនី - នាទតាមបទនា ឡើលោក
ដើមអាទិ ជឿតជាតិប្រាជ្ញា ចេះចង់សាសនា ពុំសូវគួរសម ។ ” ...

តាមសម្មតិកម្ម ព្រះបាទអង្គខ្នង “ ប្រាកដ ” ជាបានទេត បានអានអត្ថបទដើមជា
ភាសាបាលីទុំខាន ។

តទៅទៀតនេះ យើងនឹងលើកយកសេចក្តីដើមក្នុងកាសាទាំងពីរ ដែលជា
 លក្ខណ៍គោលសំខាន់បណ្តាលឲ្យករិនិត្យ “ រឿង ” ភាគី នេះឡើង មកប្រៀប
 ប្រដូចគ្នាមើល ។ បើយើងប្រឆាំងពាក្យពេចន៍មួយម៉ាត់ ។ ដោយមិនគិតដល់វិធីចាប់
 ចុងចួនក្នុងកំណាត់ ពាក្យប្រារព្ធជាភាសាសៀមនោះ នឹងបានសេចក្តីដូចតទៅនេះ ៖
 “ សូមសំដែងចែងនិទានក្នុងកាលមុន កាលត្រាអង្គទ្រង់សីលជំនរវា ត្រាច់សញ្ជាតិ
 ប្រយោជន៍ពោធិញ្ញាណ ស្វាយព្រះជាតិជាសកុណាពញាសត្វ បានដករឿងជាតកមក
 បរិហារ ប្រយោជន៍សំដែងចែងពិតចិត្តស្រីពាល ឲ្យប្រសជាញាដី ដឹងដឹង ក្បួនត្រី ” ។
 បន្ទាប់មក សូមអានសេចក្តីជាខ្លឹមក្នុងព្រះរាជកថា វិញ ៖
 “ ដំណើរដំណាល ស្រីស្រស់តុលាល ចិត្តដួសមាន្យ ធុក ឲ្យស្រី
 រលាកមិញមាន ចិត្តប្រុងប្រាសប្រាណ ប្រាសប្រែអនិច្ចា ” ។
 ក្នុងរឿង ភាគីសៀមជាពាក្យកាត្យ យើងគប្បីសង្កេតពិចារណា តាមវគ្គទាំង ៣
 ដូចតទៅនេះ ៖

ក) វិគីទី ១ - ចាប់តាំងពីដើមរឿងរហូតទៅដល់កន្លែងដែលស្តេចគ្រុឌ វិល
 ត្រឡប់មកលេងបាស្តាជាមួយនឹងស្តេចព្រហ្មទត្តម្នីទៀត ក្រោយដែលបានលួចនាង ភាគី
 ទៅហើយ ។

ចំពោះវគ្គនេះ មានអ្នកខ្លះឲ្យយោបល់ថាពុំមែនជាសំនួនវេហារ របស់ចៅពញា
 ព្រះឃ្នាំង “ ហុន ” ឡើយ ក៏ប៉ុន្តែប្រហែលជារបស់ព្រះមហាយសព អ្នកនិពន្ធរឿង
 “ ពាលប្រដៅប្អូន ” ទៅវិញ ។

ខ) វិគីទី ២ តែងជាបទមហោរី ចាប់តាំងពីគន្លងដេញពិណដ្ឋាញដ្ឋាលស្តេច
 គ្រុឌ រហូតទាល់តែដល់កន្លែងនាងភាគីត្រឡប់ណែតពោធិញ្ញា ។ វគ្គនេះប្រាកដជា
 ស្នាដៃរបស់ចៅពញាព្រះឃ្នាំង “ ហុន ” មែន ។

គ) វិគីទី ៣ - វគ្គនេះបរិយាយតទៅទៀត អំពីនាងកាក្រែកសាត់តាមពោធិ៍ពាយ

ទៅជួបនឹងនាយសំពៅកណ្តាលសមុទ្រ ខួបខួនខួបប្រាណជាមួយនឹងនាយសំពៅ រហូត
ពីនាយសំពៅធ្លាក់ទៅដៃចោរ ហើយនៅទីបំផុតបានទៅជាមហេសីរបស់ព្រះបាទទេសវង្ស
ស្តេចជ័រសោយរាជ្យនៅនគរអភ័យសាលី ។ និយាយពីរឿងរ៉ាវទៅនៅនគរពារាណសី

វិញ ដល់ព្រះបាទព្រាហ្មទេវត្តទ្រង់សោយទិវង្គតទៅ ពួកសេនាមាត្រ្យសព្វមុខមន្ត្រីតូចធំ
កម្មលមតិគ្នាលើកនាងក្រែកវគ្គន៍នាស្តេចសោយរាជ្យស្នង ។ កាលបើដឹងថានាងកាក្រែក
នៅមានជីវិតរស់នៅឡើយនៅនគរអភ័យសាលី គ្រប់គ្រងក៏ទៅវាយដណ្តើមយក
នាងមកវិញបាន ហើយអភិសេកនាងកាក្រែកជាអគ្គមហេសី ។

ក៏ដែលនិពន្ធវគ្គី ៣ បន្ថែមជាថ្មីនេះ មានឈ្មោះហៅថា “ជោតិ” នាម
ត្រកូល “មណីវតន” ។ ពាក្យពេចន៍សំនួរវេហារក្នុងវគ្គបន្ថែមនេះ មានសុភាព
ទន្ទឹមជាងវគ្គី ១ និងវគ្គី ២ ឆ្ងាយណាស់ ។ បានជានិពន្ធបន្ថែមថ្មី ក៏ព្រោះតែ
ក្រែកនេះយល់ថា រឿងកាក្រែកនេះហាក់ដូចជាមិនទាន់ចប់សព្វគ្រប់ គេចង់ធ្វើឲ្យនាងកាក្រែក
ប្រសព្វនឹងឧបសគ្គនានាសិន រួចហើយបានមកសោយសុខតាមធម្មតាវិញ ។

ខ្ញុំសូមជូនជីវប្រវត្តិរបស់ចៅពញាព្រះយ៉ាង “ហុន” ទុណាជាពុំមែនជាការខ្មែរ
ក៏ដោយ តែជីវប្រវត្តិនេះអាចនឹងមានអត្ថប្រយោជន៍ទាក់ទងនឹងការសិក្សាអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ
យើងខ្លះជាពុំខាន ។

ជីវប្រវត្តិរបស់កាក្រែក.-

ចៅពញាព្រះយ៉ាង “ហុន” ជាបុរសសំខាន់មួយនាក់ក្នុងសម័យក្រុងវិតនកោសិទ្ធិ
(ក្រុងទេពព្រះនគរឬបាណ៌កកសព្វថ្ងៃនេះ) ក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទសម្តេចព្រះពុទ្ធយ័ក-
ហ្វាចូឡាលោក (ប្រសូត ៣.ស. ២ ២៧៧ គ្រងរាជ្យ ៣.ស. ២.៣២៥, សោយ
ទិវង្គត ៣.ស. ២.៣៥២) ។ ចៅពញាជាអ្នកចំបាំងផង ជាសេនាមាត្រ្យជាន់ខ្ពស់ផង

ព្រមទាំងជាការឯកក្នុងព្រះរាជមន្ទីរផង ។ យើងដឹងដោយស្តួចស្តើងណាស់អំពីជីវប្រវត្តិ
របស់ករីនេះ ។ សៀវភៅលំដាប់នាមគ្រូគូល “ ប៊ុនឡែង ” បានបញ្ជាក់ថា លោក
ជាបុត្ររបស់ចៅពញាបតិទ្រូសុរិទ្ធិព្រង្គជ័យ “ ប៊ុន - ម៉ី ” នឹងលោកស្រី “ ចំរើន ” ។

ដំបូងលោកមានយសសក្តិជាប្អូន សរវិជិត នាយជានស្រុកទុំយ ។ ក្នុងពេល
ចលាចលនៅក្រុងធនបុរី ប្អូនវិជិត នាយប៉ុនណាក បានមែឡា នឹងពញាសគី បាននាំ
គ្នាលើកបក្សពួកចូលមកឡោមព័ទ្ធព្រះរាជវាំង ។ កាលបើសម្តេចព្រះចៅក្រុងធនបុរី
(តាក - ស្រីន) ទ្រង់ចុះចាញ់នឹងលះបង់រាជ្យចេញសាងព្រះផ្នួសនៅវត្តអរុណរាជវរាម
ហើយ ប្អូនវិជិត នឹង បក្សពួកក៏បាននៅថែរក្សានគរ ។ ក៏ប៉ុន្តែ ដល់ក្រោយមក ពួក
អ្នកចូលមកកាប់អំណាចថ្មីនេះ មានយោបល់ទាស់ទែងខ្វែងគំនិតវាប្រែចាំងគ្នាឯងឡើង ។
ខណៈនោះ សម្តេចព្រះពុទ្ធយតហ្វាច្យឡោលោត (កាលនៅជាសម្តេចពញាមហាក្សត្រិយ៍
សឹកនៅឡើយ) កំពុងលើកទ័ពមកវាយប្រទេសខ្មែរ ។ ដល់ព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបហេតុ
ការណ៍ចលាចលនៅក្រុងធនបុរីបែបនេះក្លាម ទ្រង់ក៏ប្រញាប់ប្រញាល់លើកទ័ពត្រឡប់
មកវិញ កាត់តាមស្រុកប្រាចិនបុរី (បស្ចឹមបុរី) ។ ប្អូនសរវិជិតបានចេញទៅទទួល
ព្រះអង្គនៅវាល “ លៃសលៃប៉ ” ក្រាបថ្វាយនូវពត៌មានសំខាន់ៗ ទាំងអស់ហើយបាន
ក្រាបទូលអញ្ជើញព្រះអង្គនាំទ័ពចូលព្រះនគរ ។

ដល់សម្តេចព្រះពុទ្ធយតហ្វាឡើងសោយរាជ្យ ព្រះអង្គក៏បានតែងតាំងប្អូន សរវិជិត
ជា “ ពញាពិត្យនកោសា ” តមកក៏បានដំឡើងតំណែងជា “ ពញាព្រះឃ្វាំង ” ។ លោក
បានបំរើកិច្ចការរហូតទាល់តែទទួលអនិច្ចកម្មនៅ ព.ស ២០៣៤ គ.ស. ១៨០៥ ។

លោកបានទុកស្នាដៃអក្សរសិល្ប៍ដូចតទៅ ៖

- លិលិតស្រីវិជ័យ ជាតក

- លិលិតពេជ្រមកុដ

- លិលិតព្យហយាគ្រាពេជ្រក្នុង

- ឥណ្ឌា

- មហាជាតកបទេយវៃ ចំពោះតែកុមារកណ្តា និង មន្ត្រីកណ្តា

- បទមហារី រឿងកាកី

លោកបានអនុគ្រោះប្រែរឿង សាមកុក និង បាននិពន្ធរឿងរាជាធិរាជ ដោយកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ជាមួយពញាឥន្ទ្រអគ្គរាជ, ព្រះភិរម្យរស្មី និង ព្រះស្រីក្សិប្រិជា ។

សេចក្តីសង្កេត .-

១- សម្តេចព្រះពុទ្ធយតហ្វូច្យលោក បានរៀបអភិសេកព្រះអង្គ " អែង " ដែលជាព្រះរាជបិតារបស់ព្រះបាទអង្គ " ឌួង " ឲ្យឡើងសោយរាជ្យជាសម្តេចព្រះនារាយណ៍រាមាធិបតី អម្ចាស់ផែនដីក្រុងកម្ពុជាធិបតី (គ. ស ១៧៧៧ - ១៧៧៦) ។

២- លិលិត ៖ សៀមសំដៅដល់អត្ថបទដែលគេនិពន្ធឡើងដោយផ្សំកំណាព្យ និងពាក្យរាយឲ្យតរណ្តាគ្នា ។

៣ - បទរាយវៃ ៖ សៀមសំដៅដល់បទដែលប្រើក្នុងរឿងមហាជាតក ហើយវិទ្ធករយើងហៅថា " បទកំរងកែវ " ទៅវិញ ។ ចំពោះបទកំរងកែវនេះ សៀមសំដៅដល់ពាក្យពេចន៍យូប្រយោគសរសេរតាមធម្មតាគ្មានការរណ្តំចាប់ចុងចួនគ្នាឡើយ ។

" ស្មោះហង្សតែងស្រង់ស្រង់ស្រី ហង្សអ្វីអប្រិយ មកដឹកឯទីកំលុង " ។

រូបល្អចិត្តកំអាត្រក់ ស្តុយព្រៃលាមក ក្រអូបតែក្លិនអសារ ,, ។ (កំហឹងស្តេចគ្រឿង)

• កើស្រូវ - កញ្ចប់ទាំងពីរខាងនេះ បានឧបក្រែសាបកើស្រ (étamines) ។ រាល់
តែកើស្រសុទ្ធតែជាសរីរៈឈ្មោលរបស់រុក្ខជាតិ ។ លើផ្គុំនេះមាន ៖

- . ទងខ្ចីតូចមួយ (filet)
- . ស្បែងលំអងមួយ (anthère)

នៅក្នុងស្បែងនោះមានមេក្រវលៀងៗពោលទៅគឺលំអងផ្គុំ (Pollen) ។ នៅគ្រប់
តែលំអងផ្គុំ មានកោសិកាឈ្មោលមួយ (cellule mâle) ជាទីច្នៃ ។

• ស្បែង - វាជាសរីរៈញី (ឬមេ) របស់រុក្ខជាតិលើផ្គុំមេនេះ កើតឡើងដោយ
សារតែប្រាកប្រើប្រាស់ប្រមាត្រ ។ រាល់តែស្បែងតែងតែមាន ៖

- . ពោះពំពឹង គឺអណ្តាស័ប (ovaire)
- . កម្រងខ្ចី ឬ វែង (stylet)
- . ក្បាលមួយនៅលើ ៣ (តាមមតិខ្ញុំ ខ្ញុំឲ្យ

ឈ្មោះក្បាលនោះជា “ តំរងលំអង ” ដែរ)

លើផ្គុំបុប្ផាទាំងពីរប្រភេទនេះ ជួនកាលមានទាំងពីរនៅក្នុងផ្គុំតែមួយ ជួនកាលមាន
តែកើស្រ ឬ ស្បែងនៅក្នុងផ្គុំមួយៗ ទីទៃពីគ្នា ។ បុប្ផាណាមានតែកើស្រ បុប្ផានោះមាន
នាមថា “ ផ្គុំឈ្មោល ” ។ ផ្ទុយទៅវិញ បុប្ផាណាមានតែស្បែង បុប្ផានោះឈ្មោះថា
“ ផ្គុំមេ ” ។ ជួនកាលគេឃើញផ្គុំឈ្មោល និង ផ្គុំញីនៅលើរុក្ខជាតិតែមួយដើម ជួន
កាលវានៅលើដើមទីទៃពីគ្នា ។

អស់មិត្តទើបតែនឹងបានជ្រាបគ្រួសៗ អំពីផ្នែករបស់ផ្គុំទេ ។ តែឥឡូវនេះអស់
លោក និង លេបគ្រឹមនេះ ឬ យ៉ាងណា ? មើលទៅអស់មិត្តមុខជា នឹង បោះជំហានទៅ
មុខទៀតហើយ ។ កាលដែលអស់មិត្តលើកជើងឈានដើរ អស់មិត្តបានដើរចំកន្លែង
“ រួមដំណេក ” របស់រុក្ខជាតិ ។ ពេលនេះអស់បានឃើញអចិន្ត្រៃយ៍ អស់មិត្តចាប់
អារម្មណ៍ អស់មិត្តក៏ចាប់ពិនិត្យរឿងនេះដែរ ។

អស្ចារ្យណាស់ “ការរួមដំណែក” នេះ វាខុសពីការ ការប្រព្រឹត្តិរបស់មនុស្សនឹង
សត្វ ។ ព្រោះការរួមរក្សានេះ វាអាចប្រព្រឹត្តទៅឯងៗ, ដោយសត្វល្អិត, ដោយទឹក,
ដោយខ្យល់ក៏មាន ។

មែនហើយផ្ការក សរុបវាអាចបង្កើតកូនចៅបានដែរ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ
ស្បែកកេសរវៃហក លំអង្គជាប្រាសចាកលំនៅ ។ វាធ្លាក់ចុះ វាហើរតាមខ្យល់ វាហោះ
ហើរតាមសត្វល្អិត, វាហែលបណ្តោយទឹក ។ ដំណើរផ្សេងៗនេះធ្វើឲ្យលំអង្គស្បែក
តែទាំងអស់គ្មានភ័ព៌វាសនាផង ។ ក្នុងដំណើរដដែលនេះមានលំអង្គខ្លះ មានសំណាង
ដែរ គឺបានទៅទើនៅលើក្បាលស្បែក (តំរង់លំអង្គ) ។ នៅលើតំរង់នោះលំអង្គត្រូវ
ជាប់ដោយទឹកស្បែក (ទឹកស្អិតៗ) ។ បានទឹកស្បែកជាអាហារ លំអង្គក៏រកធាតុធាតុឡើង
ហើយមានប៉ុចពន្ធក ។

ពន្ធករបស់លំអង្គមានសភាពវែងទៅៗ ជាលំដាប់ ហើយកាន់តែជំរុលខ្លួនជ្រៅទៅៗ
ទៅក្នុងស្បែក ។ កាលបើបំពង់លំអង្គទៅប៉ះ នឹង បុប្ផាណ្ឌ ហើយចូលទៅក្នុងបុប្ផាណ្ឌ
ទៀត ។ ពេលនោះកោសិកាឈ្មោល និង កោសិកាមេរសាតមកជាប់គ្នា រួចរលាយចូល
គ្នាអស់ទៅ ។ អម្បាញ់មញ្ញនេះ រកជាតិបានរួមដំណែកសើមៗ ។ “ការរួមដំណែក”
នៃរកជាតិកន្លងទៅ ។ កោសិកាឈ្មោល និង មេរសាតាត្រូវបានជា “ពង” មួយ (œuf) ។
“ពង” ធំឡើង បុប្ផាណ្ឌក្លាយខ្លួនទៅជាគ្រាប់ដែរ ។

សារុបទៅ “ផ្កាកន្លងទៅ” ។ ផ្កាក្លាយខ្លួនទៅជាផ្លែៗ មានគ្រាប់, លទ្ធផល
នៃការរួមរបស់លំអង្គនឹងបុប្ផាណ្ឌ ។ គ្រាប់ត្រូវដីមានដី និង ទឹកសើមៗ ក៏ដុះឡើងបានជា
ដើមរកជាតិមួយតូច ។ ហេតុនេះតើមនុស្សសត្វមានសភាពខុសគ្នា និង រកជាតិ ឬ ទេ
ក្នុងការបង្កើតកូន - ចៅ ?

មម ណែ

សាស្ត្រាចារ្យវិទ្យាសាស្ត្រធម្មជាតិ

វិទ្យាល័យព្រះវិហារ

អំពីសត្វខ្មែរ

បូក

ចាប់តាំងពីលេខនេះទៅ សេស្យនាវដ្ឋីសាស្ត្រាចារ្យនឹងបើកទំព័រថ្មីទៀត ក្រោម
ចំណងជើង " ទំព័រស្រាវជ្រាវ " ដើម្បីនឹងឆ្លើយតបនឹងសំណួរពេញលេញរបស់មិត្តយើងខ្លះ ។

មានមិត្តម្នាក់បានស្រាវជ្រាវសត្វខ្មែរទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងអំពីចំណែកផ្សេងៗ
នៃខ្លួនយើង ។ ការងារនេះនៅមិនទាន់ចប់នៅឡើយទេ ពីព្រោះសត្វខ្មែរយើង ក៏ដូច
ជាសត្វនៃភាសាដទៃទៀត ។ ដែរ សំបូរខ្លាំងណាស់ ។

ដូចនេះ សូមមិត្តណាដែលមានចំណង់ស្របនឹងមិត្តខាងលើនេះ ជួយធ្វើសហប្រតិ
បត្តិការដោយរកសត្វផ្សេងៗ ទៀតមកបន្ថែមព្រមទាំងពន្យល់ន័យផង ដើម្បីជាកាតព្វកិច្ច
ដល់វប្បធម៌របស់យើង ។ សត្វរបស់មិត្តទោះតិចក្តី ច្រើនក្តី បើក្រុមនិពន្ធពិនិច្ឆ័យទៅឃើញ
ថាសមរម្យ នឹងបានចុះផ្សាយក្នុងសេស្យនាវដ្ឋីលេខក្រោយក្រោមឈ្មោះរបស់មិត្ត ។

ខ្លួន	ត្រចៀក	ក្បាល
លាងខ្លួន	ត្រចៀកពាង	ក្បាលរឹង
ដោះខ្លួន	ត្រចៀកប៉ោត	ក្បាលខ្ទួច
រឹងខ្លួន	ក្រហមស្លឹកត្រចៀក	ក្បាលត្រ
អៀនខ្លួន	មិនដឹងជាត្រចៀកអីទេ	ក្បាលសករាជ
ភ្នែក	ភ្នែកត្រចៀក	ក្តី
ភ្នែកមុត		ជាន់កងកស្វាប
ភ្នែកស្អុយ		គីងសរសៃក
ភ្នែកបូស្សី		ផ្លែមាត់ផ្លែក
		រួយមាត់រួយក

មុខ

មុខក្រាស

មើលមុខត្នាមិនត្រង់

មុខស្លឹក

យល់មុខ

មុខរឹង

រើសមុខ

មុខខ្លាញ់

មាត់

មុខខ្លាញ់ " រងើម "

មុខងាប់

មាត់អើល

មុខពង្រើម

មាត់ជាទៅតា (ចិត្តជាទៅទិត្ត)

មុខជាមិនកើតទេ

មាត់រលាញ

មានមុខ មានមាត់

មាត់ក

ស្លឹកមុខ

មាត់រឹង

រឹកមុខ

មាត់មនុស្ស ក្អែក ១ ជា ក្អែក ៨ ប

បោរមុខ

មាត់រឹង មាត់ខ្លី

ចេញមុខ

មាត់ធំ មាត់តូច

បាត់មុខ (បាត់មាត់)

បាត់មាត់

ល្ងីងមុខ

បូញមាត់

រឹកមុខមិនរួច

ត្រូវមាត់

ក្រហមមុខ

បាត់មាត់, បាត់មុខ

សមមុខ

បាត់មាត់!

មិនដឹងជាយកមុខទៅទុកឯណា

កុំមាត់

អ្នកមុខ អ្នកការ

តមាត់

យកមុខ យកមាត់

ផុតមាត់

រក្សាមាត់

ចុងមាត់ចុងក

សួរមាត់សួរក

ផ្លែមាត់

បាត់មាត់បាត់ក

ចំហមាត់

បាទមាត់

រិចមាត់

បំបាត់មាត់

ទឹកមាត់សាប

ថាផ្លូវហើយវែង មាត់វែងជាងផ្លូវទៅទៀត សាបដូចទឹកមាត់

បាទតែមាត់ទេ

មួយមាត់មួយក

ខ្លែ

រហ័សតែមាត់ ត្រកៀកស្លាប់ស្លូក

ដៃត្រង់

ជិតមាត់ដង្ហាប់

ដៃធំ (ទូលាយ)

ពួតាមមាត់ចាប មាត់ព្រាប

ដៃស្អិត

“ ផ្ទះ ខ្ញុំ ” មាត់ច្រើនណាស់

ដៃដល់

រកស៊ីមិនគ្រប់មាត់ទេ

ដៃចូស្សី

រកស៊ីមិនទាន់មាត់ទេ

ដៃភ្លើងជើងមាន់

ទឹកមាត់ប្រៃ

ដៃហោះ (ដៃឆើត)

ថ្មីមាត់

បាទដៃ

មូលមាត់

ឲ្យតែរួចពីដៃ (ឲ្យតែផុតពីដៃ)

ស្រលៀងមាត់ ក្របួចមាត់ ទាំមាត់

រក្សាដៃ (ទប់មិនបាទ)

បបូរមាត់ស្អុល

មិនរួចពីដៃខ្ញុំទេ

ផ្អែមមាត់

តដៃ

(អាងតែអណា តអត្តិជ័យ ចេះតែគ្រលាស) ដោះដៃ

ដៃដៃក

គ្រវីជើង

បាតដៃជាខ្លួនដៃ

សមជើង

ឲ្យដៃ

ត្រាប់ជើង

លើកដៃ

លើកជើង

មានដៃ

យកជើង

បណ្តោយដៃ

ដេញជើង

ជាប់ដៃ

កាច់ជើង

រតិសដៃ

មួយជើង

ចូលដៃ

កាមជើង

ហាចដៃ

ជាន់កែង (ដេញទាន់កុំ-)

ទឹកដៃ

រកជើងមិនបានគ្រប់

ស្នាដៃ

ប្រមុះ

បត់ដុំដៃ (បូញមាត់)

មិនច្រមុះ

មួយដៃមួយជើង

គ្មានច្រមុះ

ថ្លើដៃ

ច្រមុះមិនចុះចំបើង

ដៃដំ

ពោះ

ជើងវែង

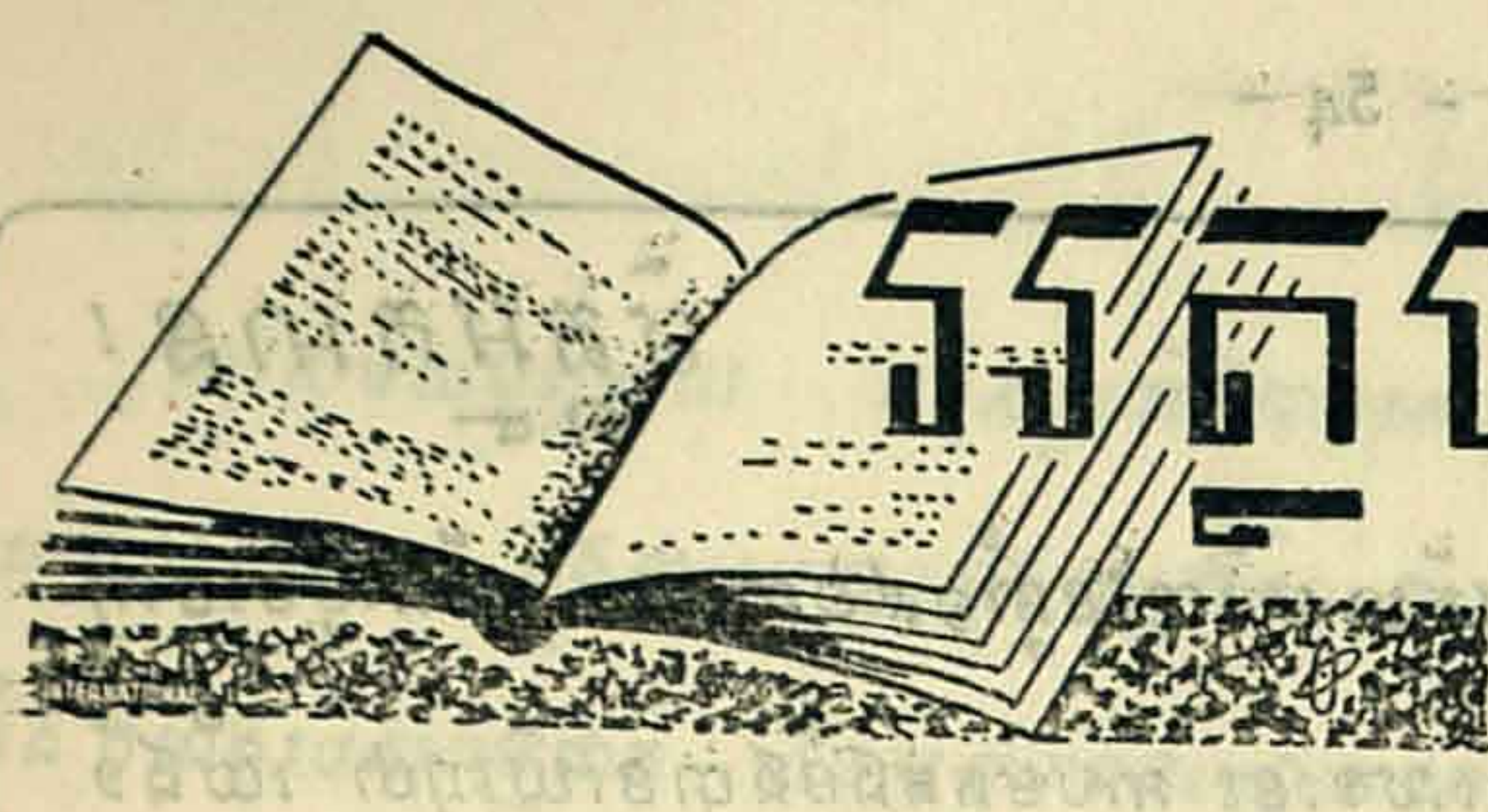
លាក់ពោះលាក់ពាង

ជើងថ្មក

បែកពោះដូចដូដក

ជើងកប

ជើងមិនជាប់ដី

សត្វបទ & ផលសារ

អត្ថបទ អនុញ្ញាត

កោះស្ថិតិភាព

នៅក្នុងសាគរណ៍ប្រែកម្ពុជនេះ លើកលែងតែកោះខ្លះដែលបានប្រកាន់យក
 មាតាវិទ្យុភាពជាដាច់ខាតចេញ គេមិនឃើញមានកោះដទៃទៀត ដែលមានម្លប់ត្រជាក់
 ត្រជុំសោះឡើយ ពុំនោះសោតទេ គឺមានតែកោះមួយមួយណោះ កោះសុវណ្ណកូមី ។

បរិយាកាសសុខសាន្ត ដែលបិតនៅលើកោះនេះ មិនមែនបានមកដោយសារ
 ទេវតាជួយឡើយ តែគឺពិតជាជោគជ័យនៃការតស៊ូរបស់ប្រជាជនកោះនេះ ដែលរួមគ្នា
 ជុំវិញព្រះអគ្គមគ្គុទ្ទេសករបស់ខ្លួន ។ ប្រវត្តិនៃការតស៊ូនៅលើកោះនេះ ពោរពេញទៅ
 ដោយភស្តុតាងនៃវិវត្តភាពដ៏អង្គអាច ហើយនៅតែមានដំណើរបន្តបន្ទាប់គ្នា រហូតមក
 ទល់នឹងបច្ចុប្បន្នកាលនេះ ។ បានជាការប្រយោជន៍ក្នុងក្រុងនេះមានដំណើរយូរ
 អង្វែងហើយមោះមុតដូចនេះ ពីព្រោះនៅលើកោះជិតខាង មានសត្វត្រីជាច្រើនដែល
 លុះនៅក្នុងមនោគមវិជ្ជាផ្សេងពីកោះកម្ពុជា ចេះតែខិតខំប្រើប្រាស់យាយីអ្នកស្រុក
 កោះនេះដែលមិនព្រមចុះញ៉ម ហើយដើរតាមផ្លូវដែលពួកវាបានគ្រោយមកហើយ ។ អ្នក
 ស្រុកកោះសុទ្ធិភាព ដែលមានប្រពៃណីស្នេហាមាតុភូមិយ៉ាងជ្រាលជ្រៅជាដាច់ខាតមក
 មានសម្បជញ្ញៈជានិច្ច ហើយមានទស្សៈភ្នំស្វាងក្រៃលែង ។ គេឃើញយ៉ាងប្រាកដ
 ថា ផ្លូវដែលអស់សត្វត្រីបានដាក់ចង្អុំឲ្យអ្នកស្រុកខ្លួនដើរតាមនោះ មិនមែនជាផ្លូវស្រប
 តាមផលប្រយោជន៍នៃកោះខ្លួនសោះឡើយ ។ ផ្លូវនោះប្រាកដជាផ្លូវដែលដឹកនាំមហាជន

មិត្តអ្នកអាន !
១៤

ដោយយើងមានការខកខានក្នុងត្រីមាសទី៣នៃឆ្នាំ១៩៦៣នេះ យើងសូមចេញលេខនេះជាលេខ “ឌុប” ។ ក្នុងលេខនេះ អស់មិត្តតាំងនឹងបានឃើញថា យើងខំយកចិត្តទុកដាក់លំអទស្សនាវដ្តីយើងឲ្យបានកាន់តែប្រសើរជាងមុន ។ ឡើងទៀតទាំងខាងអត្ថន័យ ទាំងខាងអត្ថរូប ហើយថែមទាំងបានបន្ថែម “ផ្នែក (rubrique) មួយថ្មីទៀតផង គឺ “ការស្រាវជ្រាវ” ។

ក្នុងលេខនេះ តើមិត្តពេញចិត្តនឹង « ផ្នែក » អ្វីជាងគេ? ..

ក្នុងផ្នែក “ចិត្តគរុកោសល្យ” មិត្តចង់ឲ្យយើងនិយាយពីបញ្ហាអ្វីទៀត ?

ចុះក្នុងផ្នែក “អត្ថបទនឹងឯកសារ” ប្រវត្តិសាស្ត្រ សេដ្ឋកិច្ច... ?

តើមិត្តមានយោបល់អ្វីស្នើទេ អំពីបកប្រែ (le style) ហើយនឹងអំពីវិធីបង្ហាញ (présentation) របស់យើង ?

ទស្សនាវដ្តី សាស្ត្រាចារ្យ

ឲ្យទៅជួប នឹង ភយន្តរាយ ចំបាំងរាំងផល ព្រាត់ប្រាស នឹងលំបាកគោកយ៉ាកតែ
ប៉ុណ្ណោះ ។

ព្រោះហេតុហ្នឹងហើយ បានជាប្រជាករកោះទាំងនោះ កំពុងក្រោកឡើងធ្វើសេរី-
ការរំដោះកោះខ្លួនជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។ ការតស៊ូរបស់ប្រជាជនទាំងនេះលំបាកវេទនាខ្លាំង
ណាស់ ពីព្រោះសត្វឥន្ទ្រសុទ្ធតែតាំងផ្នែកទៅលើមហាព្រាយមួយយ៉ាងធំសំបើម ដែល
អាស្រ័យនៅលើដើមពោធិ៍ទិសបស្ចឹម ។

នៅកណ្តាលសាគរដ៏រំជើបរំជួលនេះ អ្នកស្រុកកោះសន្តិភាពប្រកាន់ស្មារតីរឹងប៉ឹង
ជានិច្ច ដើម្បីនឹងស្តារបនាសេដ្ឋកិច្ចហើយនឹងការពារបូរណភាពនៃកោះខ្លួន ចំពោះល្បិច
របាស្សបាយគ្រប់បែប យ៉ាង ដែលពួកសត្វឥន្ទ្រនឹងបិសាចជាម្ចាស់វាចង់ឡើង ។ ចំណែក
ឯគោតជ័យដ៏រុងរឿងប្រាកដជាទាំងនឹងមានដល់អ្នកកោះជាប្រាកដ !

នៅសម័យបុព្វកាល មនុស្សយើងបានរស់នៅដោយផ្អែកលើកម្លាំងផ្ទាល់របស់ខ្លួន
យ៉ាងសុទ្ធសាធ ក្នុងការប្រយុទ្ធនឹងធម្មជាតិ ។ កម្លាំងរបស់មនុស្ស បើប្រៀបធៀប
នឹង កម្លាំងរបស់ធម្មជាតិ មានសភាពទន់ខ្សោយឥតបរមា ដែលជាហេតុនាំឲ្យការប្រយុទ្ធ
របស់ខ្លួន រមែងតែបរាជ័យជាញឹកញាប់ ។ ឯធម្មជាតិវិញក៏រមែងតែមានជោគជ័យសឹង
តែរាល់ពេលវែង ហើយពង្រីកបង្កលមនុស្សយ៉ាងយឺតយ៉ាវ ។ សភាពការណ៍នេះ ញ៉ាំង
មនុស្សមួយភាគធំឲ្យចុះញ៉មធម្មជាតិ ដោយឥតលក្ខខណ្ឌ ហើយលែងជឿលើកម្លាំងខ្លួន
ក៏បែរជាទៅបន់ស្រន់ពឹងផ្អែកលើកម្លាំងអច្ឆរិយអ្វីមួយ ដែលគេយល់ថាជាម្ចាស់ធម្មជាតិ
ហើយមានឥទ្ធិពលសក្តិសិទ្ធិដើម្បីបង្ក្រាបវិហេសាររបស់ធម្មជាតិបាន ទៅវិញ ។

ប៉ុន្តែក្នុងការតស៊ូរបស់ខ្លួន តទល់នឹងធម្មជាតិ ពីសតវត្សមួយទៅសតវត្សមួយ ពី
យុគមួយទៅយុគមួយ មនុស្សប្រមូលបានការពិហោធន៍កាន់តែច្រើនឡើងៗ ហើយបាន
យល់អាថ៌កំបាំងរបស់ធម្មជាតិក៏កាន់តែជ្រៅទៅៗដែរ ។ ជនខ្លះដែលមានប្រាជ្ញាវែងវែរ
ជាងគេ ហើយមានទុក្ខមគតិសង្គ្រោះមនុស្សជាតិទាំងមូលដោយរំដោះមនុស្សឲ្យផុតពីការ
បោកបែនរបស់ធម្មជាតិ បានធ្វើពលកម្មដ៏ទុក្ខដ៏ទុក្ខមបំផុត រហូតដល់ ជីវិតផងក៏មាន
ដើម្បីនឹងត្រិះរិះស្រាវជ្រាវនូវការសំខាន់ៗទាំងឡាយរបស់ធម្មជាតិ ដើម្បីនឹងយកមកចង
ក្រងជាធម៌ភាព ។ ក៏ដល់ទូទល់នៃការស្រាវជ្រាវនេះវិញ ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះក៏បានចេញ
មកជាទ្រឹស្តី ជាធម៌ភាពផ្សេងៗ ដែលការអនុវត្តន៍បានហូរហៀរចូលមកបំរើជីវភាពមនុស្ស
យើង បានយ៉ាងច្រើន នាំសុខុមាលភាពមកជូនមនុស្សយើងបាន កាន់តែធំឡើងៗ
ហើយក៏ធ្វើឲ្យមនុស្សមានប្រៀបលើធម្មជាតិ កាន់តែខ្លាំងឡើងដែរ ។

សព្វថ្ងៃនេះ មនុស្សបានមានជ័យជំនះលើធម្មជាតិមួយកំរិតហើយ ហើយកំពុងតែ
ប្រណាំងប្រជែងគ្នា ធ្វើការរុះរាកក្នុងចក្រវាឡទៀត ប្រកបដោយជោគជ័យ ។ អនាគត
នឹងប្រាប់យើងថានៅមិនយូរប៉ុន្មានទៀតទេ មនុស្សលោកនឹងបានទៅជាម្ចាស់ដ៏ពិតប្រាកដ
នៃធម្មជាតិ កុំឲ្យតែមានសង្គ្រាមផ្ទះផ្ទះឡើងជាថ្មីទៀត ។

អង្គការសហប្រជាជាតិ

បន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើទឹកដីបានផ្ទុះឡើងហើយ ជាហេតុដែលធ្វើឲ្យ <<ក្រុមហ៊ុន
 នៃប្រជាជាតិ>> ត្រូវរលាយទៅ មានរដ្ឋចំនួនហាសិបមួយបានមូលមតិគ្នាជាឯកច្ឆន្ទបង្កើត
 អង្គការមួយឡើង ឈ្មោះ << អង្គការសហប្រជាជាតិ >> ។ ធម្មនុញ្ញនៃអង្គការនេះ បាន
 ត្រូវអ្នកដំណាងនៃរដ្ឋាភិបាលទាំងឡាយនៃសហប្រជាជាតិធ្វើសច្ចាប័ន នៅក្នុងសន្និសីទ
 សានប្រូនស៊ីស្កូ កាលពីថ្ងៃទី២៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៤៥ ។
 ក្នុងការបង្កើតអង្គការនេះឡើង រដ្ឋជាសមាជិកទាំងឡាយបានប្រកាសយ៉ាងទូទៅ
 ថា << នឹងប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ >> ថា << រស់នៅក្នុងសន្តិភាពជាមួយគ្នា ដោយ
 គំនិតជាអ្នកជិតខាងគ្នាល្អ >> ហើយថា << រួបរួមគ្នាដើម្បីរក្សាទុកនូវសន្តិភាព និង
 សន្តិសុខអន្តរជាតិ >> ។ សហប្រជាជាតិមានវត្ថុបំណងនឹង << រក្សាទុកនូវសន្តិភាព
 ហើយនឹង សន្តិសុខអន្តរជាតិ >> ។ ដើម្បីនឹងសំរេចនូវបំណងនេះ អង្គការនឹងប្រតិបត្តិ
 នូវវិធានការរួបរួមគ្នាដ៏សក្តិសិទ្ធិ ការពារហើយបញ្ជូនសមិទ្ធិមានការគំរាមកំហែងមក
 លើសន្តិភាព ព្រមទាំងបង្ក្រាបអំពើពិតក្បាតទាំងអស់ ឬ អំពើអ្វីៗ ដទៃទៀត ដែលធ្វើ
 ឲ្យសន្តិភាពប្រេះបាក់ ។ ចំពោះបញ្ហាអន្តរជាតិទាំងឡាយ អង្គការនឹងលើកយកបញ្ហា
 ទាំងនោះមកពិភាក្សាដោះស្រាយ << តាមមធ្យោបាយសន្តិវិធី ដោយអនុលោមទៅតាម
 គោលការណ៍នៃយុត្តិធម៌ និង ច្បាប់អន្តរជាតិ >> ។ ម្យ៉ាងទៀត អង្គការមានវត្ថុបំណងនឹង
 << ពង្រីកវង់ប្រជាជាតិ នានានូវការប្រស្រ័យទាក់ទងគ្នាជាមិត្តភាព ដោយផ្អែកលើការ
 គោរពគោលការណ៍សមភាពនៃសិទ្ធិប្រជាជនហើយនឹងសិទ្ធិចាត់ចែងកិច្ចការស្រុកទេសខ្លួន
 ដោយខ្លួនឯង ព្រមទាំងចាត់វិធានការដ៏សមរម្យដទៃទៀត ដើម្បីពង្រឹងសន្តិភាពក្នុង
 លោក >> ។

នៅបច្ចុប្បន្នកាលនេះ អង្គការសហប្រជាជាតិបានបិតនៅចំពោះមុខបញ្ហាសំខាន់ៗ
 ជាច្រើនដែលត្រូវដោះស្រាយឲ្យស្របទៅតាមបំណងដើមរបស់ខ្លួន មានដូចជាបញ្ហា
 បំផ្លាញចោលនូវការធូររមាណូជាដើម ។

លទ្ធផលបណ្តោះអាសន្ននៃការជំរឿន កាលពីថ្ងៃ ១៧ មេសា ឆ្នាំ ១៩៦៣

(ចំនួនខាងក្រោមនេះគិតជាពាន់)

ក្រុង		ខេត្ត	
ក្នុងស្រុក	403,5	កំពង់ធំ	322
ក្រុងព្រះសីហនុ	6,6	សៀមរាប	313
កែប	7,8	កំពង់ឆ្នាំង	307
បូកគោ	0,5	ស្វាយរៀង	287
		កំពង់ឆ្នាំង	273
		ពោធិសាត់	180
កំពង់ចាម	820	ក្រចេះ	136
កណ្តាល	706	រតនគិរី	49,4
បាត់ដំបង	552	កោះកុង	38,7
ព្រៃវែង	492	ស្ទឹងត្រែង	34,5
តាកែវ	467	មណ្ឌគិរី	14,3
កំពត	338		

បើគិតមកដល់ខែ មិថុនា ១៩៦៣ មានដល់ប្រជាជនទាំងអស់: 5.750.000

ប្រស: 2.888.000

ស្រី: 2.862.00

ស្រង់ចេញពី " គុណភាពនៃលទ្ធផលបណ្តាញនៃសមាជិកភាព ទី ១៥ " ទំព័រ ២៣ ។

Budget consacré à l'enseignement

1955 :	294.000.000 riels	soit 12 % du budget national
1961 :	776.000.000 —	soit 15 % du budget national
1963 :	1.064.000.000 —	soit 19 % du budget national

Enseignement primaire

1955 :	2.491 écoles
1963 :	3.634 écoles

Enseignement secondaires

1955 :	8 collèges et lycées
1962 :	59 collèges et lycées
1963 :	72 collèges et lycées

Enseignement technique

1955 :	16 classes
1963 :	46 classes

Enseignement supérieur

1955 :	278 étudiants
1963 :	2.392 étudiants

មន្ទីរនៃខេមរនិស្សិត OFFICE DES ÉTUDIANTS CAMBODGIENS (OEC)

នៅប្រទេស	អាហារូបករណ៍ក នៃរដ្ឋាភិបាល	អាហារូបករណ៍ក នៃមន្ទីរខេមរ និស្សិត	មិនមែនជា អាហារូបករណ៍ក	វិច្ឆិកា ១៩៦២	មេសា ១៩៦៣
	បរទេស	និស្សិត			
សហព័ន្ធអាល្លឺម៉ង់	១៣	"	"	១	១៣
សាធារណអារ៉ាបរួម	"	"	"	"	"
អូស្ត្រាលី	១១	"	៤	១៤	១៥
ប៊ែលហ្ស៊ិក	១	១០	"	១០	១១
ប៊ុលហ្គារី	៣	"	"	"	៣
កាណាដា	១៤	"	"	១៤	១៤
ចិន	"	"	"	"	"
សហរដ្ឋអាមេរិក	១៧៥	"	៧	១៨២	១៨២
ហូឡង់	"	"	១១	១	១១
បារាំង	២២	៥៣	១២៦	១៦៦	២០១
អង់គ្លេស	៦	"	៤២	២៧	៤៤
ហាវ៉ៃ	៤	"	"	៤	៤
ហុងកុង	"	"	១៣	១៤	១៣
ជប៉ុន	១២	"	៣	១៥	១៥
ស្វីស	"	៤	៤	៤	៥
វៀតណាមខាងត្បូង	"	"	៤៦	៤៤	៤៦
ឆេកូស្លូវ៉ាគី	១៣	"	"	១៣	១៣
សហភាពសូវៀត	៥២	"	"	៥០	៥២
យូហ្គោស្លាវី	២	"	"	២	២
ភូមា	"	"	១	១	១
សរុបទាំងអស់	៣៤៣	៦៤	២៥៧	៥៧៤	៦៦៤

PEDAGOGIE

De tous les petits enfants qui vont à l'école, ceux qui ont le plus de mérite sont sans aucun doute les Japonais. En lisant ces pages, vous saurez pourquoi.

L'école est la plus jolie maison du village d Inamura-ga-Saki près de Tokio, et Nobué, la plus jolie petite fille de l'école. Assise bien droite derrière sa table, un pinceau en poils de blaireau dans la main, elle trace avec d'infinies précautions des caractères japonais sur une feuille de papier blanc. Sur sa table se trouve un godet rempli de laque allongée d'eau, dans lequel elle plonge délicatement son pinceau qu'elle égoutte ensuite, comme le maître le lui a montré. Nobué tient la tête un peu inclinée pour faire ce travail, et le soleil qui traverse les minces fenêtres de papier vient frapper l'une de ses joues brillantes et lisses, ainsi que ses mèches noires, si luisantes qu'on les dirait laquées.

Jetons un coup d'œil à la ronde. Que remarque-t-on ? Qu'il y a autant de garçonnets que de fillettes dans la classe. L'enseignement est devenu, en effet, rigoureusement mixte au Japon, dans les classes secondaires comme dans les classes primaires. C'est là une victoire féminine très réelle. Avant, filles et garçons fréquentaient des écoles séparées, mais le niveau pédagogique des écoles de filles était très inférieur à celui des écoles de garçons. Rien de tel depuis la réforme.

La leçon de calligraphie

La main habile de Nobué se hâte verticalement sur la feuille blanche. Chacun sait, en effet, que les Japonais écrivent et lisent, soit en colonne, de haut en bas, soit comme nous de gauche à droite. Au bout de quelques minutes, la page se trouve entièrement décorée de graphismes gracieusement retroussés, que le premier Européen venu serait bien en peine de déchiffrer, mais qui, pour Nobué et ses petits camarades, ont une signification parfaitement claire et précise. En fait, il s'agit d'une maxime d'ordre moral, propre à frapper de jeunes cerveaux. Le maître l'a inscrite au tableau. La copier le plus soigneusement possible fait l'objet du cours de calligraphie de ce matin.

Pendant longtemps, la calligraphie occupa une place très importante dans l'enseignement japonais. L'élève y consacrait un minimum de trois ou quatre heures de classe par semaine. Savoir dessiner de jolis caractères, fermes, nets et gracieux faisait partie du bagage d'une jeune fille au même titre que connaître les secrets de l'arrangement floral, ou les rites de la cérémonie du thé.

Malheureusement, cela prenait beaucoup de temps. Aussi la Loi fondamentale de 1945, qui modifia profondément et modernisa l'éducation nippone, a-t-elle rendu facultative la calligraphie dans l'enseignement primaire. Et, si Nobué ce matin s'adonne à cet art élégant, c'est que le directeur de son école a réussi à en placer deux heures par mois au programme de quatrième année.

Car Nobué est en quatrième année. Comme elle a neuf ans, cela signifie qu'elle n'a aucun retard et que son travail marche bien. Les petits Japonais commencent, en effet, à aller en classe à partir de l'âge de six ans. Ils y restent jusqu'à l'âge de quinze ans et accomplissent ainsi six années de cours élémentaire et trois années obligatoires de cours moyen. C'est le système de 6-3, comme on dit là-bas. Il faut préciser également que l'année scolaire n'a pas les mêmes limites que la nôtre.

Au Japon, en effet, les enfants rentrent en classe non pas à l'automne, mais au printemps. Il y a une certaine harmonie entre le renouveau de la nature et la reprise des activités scolaires des enfants.

9 ans pour savoir lire

Mais que se passe-t-il soudain dans notre école d'Inamura ga-saki ? Juste ciel, quelle clameur ! De quoi briser les fragiles vitres de papier ! Mais les vitres ont l'habitude de toutes ces voix celles de Nobué et de ses compagnons quand ils se mettent à lire tout haut. Car, si les petits japonais possèdent naturellement des timbres doux et mélodieux, ceux-ci peuvent s'amplifier et atteindre un diapason tout à fait assourdissant. C'est ce qui se produit en ce moment. La leçon de lecture a succédé à celle de calligraphie. Le maître a demandé aux enfants de prendre leur livre et de l'ouvrir à la bonne page. Aussitôt, cinquante petits corps, avides de remuer, ont plongé hors des bancs pour extraire des tartables cinquante livres ravissants.

On a entendu d'abord la voix haut perchée d'un garçon nommé Inoya, puis ce fut le tour de Marusaki, une fille, et enfin de notre Nobué qui bat tous les records en fait de tonalité stridente. Mais cela doit être conforme à la règle, car très vite le maître a arrêté Nobué, avec un geste approbateur.

Enfants de chez nous, pleinez les petits Japonais (ou les petits Chinois) qui apprennent à lire. Il n'existe pas de langue plus difficile que la leur. Pourquoi ? A cause du principe même de l'écriture en usage dans ces pays. Les Japonais, en effet, ne disposent pas comme nous d'un alphabet dont les caractères correspondent à des sons qu'il suffit de combiner pour obtenir tous les mots de la langue. Chez-eux les caractères représentent des idées ou des choses. Ce type d'écriture, très primitif, est dit "idéographique". A chaque idée correspond une figure bien particulière qu'il faut apprendre et retenir.

Ainsi, au cours de sa première année d'école, Nobué a-t-elle appris 200 caractères. Il agissait, bien entendu, des plus simples, des plus élémentaires. Elle s'est familiarisée avec eux en se plongeant dans les adorables petites histoires de son premier livre de lecture. En deuxième année, 200 caractères nouveaux vinrent se fixer dans sa mémoire et enrichir son vocabulaire écrit. Même rythme de progression au cours des troisième et quatrième années. De sorte que, lorsqu'elle quittera le cours moyen, à quinze ans, Nobué disposera de 1800 figures. La question qui se posera alors pour elle n'est pas "saura-t-elle lire ?" car, oui, elle saura lire tous les textes réunissant les signes qui lui sont familiers, mais : "pourra-t-elle lire ?". Pourra-t-elle lire le journal ? les magazines féminins japonais ? les romans ? Eh bien ! difficilement. Un journal usse d'une gamme de 3 000 caractères... Il arrive souvent, au Japon, qu'un homme ou qu'une femme, en parcourant son quotidien, achoppe devant l'éditorial ou telle chronique écrite dans une langue plus difficile. Surtout qu'il est de bon ton pour un journaliste, pour un écrivain, bref pour toute personne cultivée, d'employer des termes archaïques, recherchés.

Malgré cela, que constate-t-on là — bas ? Que le niveau intellectuel y est le plus et élevé du monde. Que l'analphabétisme n'existe pratiquement pas. Que 99% des enfants en âge scolaire fréquentent effectivement l'école. Et que la plupart du temps, il n'y a pas plus de cinquante élèves par classe. Quand on pense que le Japon est un pays de surpopulation intense (1500 habitants au kilomètre carré cultivé), on mesure l'effort accompli par les Nippons pour mettre l'enseignement à la portée de tous. Cet enseignement, du moins à sa phase primaire, est dispensé gratuitement, bien entendu.

La musique s'enseigne à l'école

Et Nobué pendant ce temps, que devient-elle ? Elle chante. Car au Japon, apprendre à chanter ; à jouer du xylophone figure au programme scolaire. Dans la classe de Nobué, soixante-dix heures par an sont consacrées à la musique. Autant que pour l'histoire, la géographie, la peinture et quatre fois moins seulement que pour la si difficile étude du langage idéographique ! C'est dire à quel peuple d'artistes nous avons affaire.

La voix de Nobué, qui avait paru si forte et même un peu criarde lors de la leçon de lecture, s'est muée soudain en un doux murmure très caressant à l'oreille. Le maître accompagne la mélodie pure au xylophone.

Une heure de calligraphie, une heure de lecture, une heure de musique (tout cela coupé d'une récréation où l'on voit les petites filles jouer à la marelle et les garçons se "bagarrer" comme sous tous les autres cieux), et voilà la matinée terminée. C'est alors qu'a lieu, dans les écoles primaires du Japon, un intermède qu'on ne trouve pas ailleurs, en tout cas dans aucun village de notre pays. Pour bien comprendre la scène qui va suivre, il faut savoir que le Japon, archipel surpeuplé, souffre d'un excès de bouches à nourrir et que la plupart de ses habitants ne mangent pas à leur faim. Bien entendu, cette situation est surtout préjudiciable aux jeunes enfants. Aussi depuis quelques années, a-t-il été décidé qu'on servirait à tous les élèves un repas chaud à midi, payé par l'Etat. C'est ce qui se passe en ce moment.

Un repas gratuit pour tous les écoliers

Donc à midi sonnant, après une seconde récréation pour se dégourdir les jambes, Nobué est revenue s'asseoir à son banc. Elle a sorti de son cartable un petit bout de natte très propre, elle l'a déroulé soigneusement sur son pupitre. Elle a disposé également un bol pour le riz, une tasse pour le lait, le tout en aluminium et, voyons, non, il n'y pas de baguettes. En classe, on se sert d'une fourchette, comme en Europe. D'ailleurs, aucun des enfants ici présents n'est assis sur ses talons, ne porte les vêtements typiques traditionnels. Tous en possèdent au moins un pourtant. Un beau Kimono de couleurs vives qu'ils arborent le jour de la fête annuelle des "Tchi Go-San" (littéralement les "Sept-Cinq-Trois"), instituée en l'honneur des garçons et des filles de cet âge.

Mais, sous l'influence américaine (ne pas oublier que les Américains ont inspiré la Constitution qui régit l'Etat nippon depuis 1946), sous cette influence donc les façons de vivre occidentales ont été adoptées comme étant plus pratiques, à l'exception toutefois de la vie à l'intérieur des foyers qui continue de ressembler beaucoup à celle d'autrefois.

"Bon appétit les enfants!" Une femme de quarante ans environ, vêtue d'une blouse ceinturée à la taille, les cheveux tirés en chignon sur la nuque passe dans l'allée centrale, portant un récipient plein de riz. Elle distribue une portion à chacun. Deux petites louches par enfant. On en accepterait bien une troisième, c'est visible. On laisse le bras tendu après la deuxième... Mais non. Il faut servir tout le monde d'abord. On verra après, s'il en reste.

Le grand ménage de la classe

Tout cela est bien différent de ce qu'on pourrait voir dans une école française. Différents aussi les visages ambrés, les cheveux couleur cirage, les yeux en fente de tirelire... Différents les sons aigus, nasillards ou rauques qui s'échappent des lèvres retroussées... Et pourtant le plus grand effet de surprise n'a pas eu lieu encore. Il nous attend à la fin de cette journée scolaire quand, après cinq heures de classe, les enfants, quittant leur banc dans un grand tapage, se précipitent (chose stupéfiante pour un Occidental) vers... le placard aux balais. Pas tous, mais seulement une dizaine, car le nettoyage est effectué par roulement.

Donc, s'étant ruées sur le placard aux balais, dix petites filles se sont emparées des brosses, des plumeaux, des balayettes, se sont saisies d'un seau qu'elles sont allées emplir d'eau chaude puis, ayant poussé dans un coin tables et chaises, elles ont commencé à laver le sol à grand renfort de serpillières. Oh! J'ai oublié... Avant de se livrer ainsi au ménage, chaque fillette a noué autour de sa taille un coquet tablier, sur sa nuque, les coins d'un foulard de coton, enfin, derrière sa tête, les cordons d'un petit masque blanc plaqué sur la bouche pour fermer la porte aux microbes.

A l'ouvrage! A quatre pattes pour laver par terre. Sur la porte des pieds pour laver des murs. Deux par deux pour replacer les tables, les bancs, l'estrade du maître. Le tout gaiement, joyeusement. C'est drôle ce remue-ménage! Cela change du casse-tête de la lecture et de l'écriture. Et puis, quoi de plus amusant que de laver du propre! Car elle est propre cette classe, c'est évident, puisqu'on la passe au savon noir tous les soirs et qu'on n'y pénètre jamais en chaussures!

Et voilà. La journée d'école de Nobué est terminée. Elle a placé très posément toutes ses petites affaires dans son cartable, installé celui-ci sur son dos, ôté ses sandales de classe, mis ses sandales de rue et gagné la porte.

Dehors, le soleil brille. Octobre est beau au Japon. "C'est la saison merveilleuse" écrit un Français qui a longtemps vécu là-bas. Nobué s'éloigne avec un petit groupe, tourne le dos à sa belle école en bois, quitte le ravissant jardin qui l'entoure et s'achemine, parmi talus sauvages et arbres roux, vers la maison de ses parents.

Interviews recueillies par

Thérèse Ledré,

publié dans "Femme d'Aujourd'hui"

N° 959 du 19 septembre 1963

I - La licence ès-sciences appliquées

Chimie appliquée

La composition de la licence ès sciences appliquées créée dans les Facultés des Sciences par les décrets du 5 mai 1961, vient d'être fixée pour les spécialités électronique, mécanique et chimie appliquée dans certaines universités.

Electronique

Le diplôme de licencié ès sciences appliquées (mention électronique) est délivré aux candidats justifiant d'un certificat d'études supérieures préparatoire de la licence ès-sciences ou d'un titre admis règlementairement en équivalence de ce certificat et des certificats suivants :

Faculté des sciences de Paris

1. — Certificat de technologie (électronique) ;
2. — Certificat d'études supérieures d'électricité ;
3. — Certificat d'études supérieures d'électronique ou certificat d'études supérieures d'électronique ;
4. — Certificat d'études supérieures de techniques mathématiques de la physique ou certificat d'études supérieures de mécaniques générales ;
5. — Certificat d'études supérieures d'électronique supérieur ou certificat d'études supérieures de physique du globe ou certificat d'études supérieures d'énergétique.

Faculté des sciences de Grenoble

1. — Certificat de technologie (électronique, programmation) ;
2. — Certificat d'études supérieures de techniques de l'électronique ;
3. — Certificat d'études supérieures des techniques mathématiques de la physique ;
4. — Certificat d'études supérieures d'électronique ;
5. — Certificat d'études supérieures d'électricité ou certificat d'études supérieures d'électrotechnique ou certificat d'études supérieures de radio-électricité.

Mécanique

Le diplôme de licencié ès-sciences appliquées (mention mécanique) est délivré aux candidats justifiant d'un certificat d'études supérieures préparatoire de la licence ès-sciences ou d'un titre admis règlementairement en équivalence de ce certificat et des certificats suivants :

Faculté des sciences de Paris

1. — Certificat de technologie (mécanique) ;

2. — Certificat d'études supérieures de mécanique physique et expérimentale
3. — Certificat d'études supérieures de mécanique des fluides ;
4. — Certificat d'études supérieures d'énergétique générale ou certificat d'études supérieures de mécanique des vibrations ;
5. — Certificat d'études supérieures d'électrotechnique ou certificat d'études supérieures d'électronique.

Chimie appliquée ◻

Le diplôme de licencié ès sciences appliquées (mention chimie appliquée) est délivré aux candidats justifiant d'un certificat d'études supérieures préparatoires de la licence ès-sciences ou d'un titre admis règlementairement en équivalence de ce certificat et des certificats suivants :

Faculté des sciences de Lyon

1. — Certificat de technologie (chimie) ;
2. — Certificat d'études supérieures de chimie minérale ;
3. — Certificat d'études supérieures de chimie organique ;
4. — Certificat d'études supérieures de physique expérimentale ;
5. — Certificat d'études supérieures de chimie industrielle ou certificat d'études supérieures de chimie macromoléculaire ou certificat d'études supérieures de biologique ou certificat d'études supérieures de chimie physique appliquée ou certificat d'études supérieures d'électrochimie.

II — CREATION D'UNE ECOLE SUPERIEURE DE COMMERCE DE L'ALIMENTATION ◻

Une Ecole supérieure du commerce de l'alimentation vient d'ouvrir ses portes à Strasbourg.

Cette école qui s'inscrit dans le cadre du programme gouvernemental en matière de commerce intérieur, tendant à susciter la création, d'ici 1965, d'un certain nombre d'écoles spécialisées à recrutement national, a pour objet d'assurer la formation des dirigeants et cadres des petites et moyennes entreprises de l'alimentation générale.

Son enseignement hautement spécialisé portera, notamment, sur les techniques modernes de gestion et de vente, d'aménagement, de publicité, les problèmes posés par la modernisation, le marché commun, etc...

Afin de pouvoir profiter d'un enseignement essentiellement pratique, les élèves de l'Ecole disposeront d'un magasin-pilote, d'un laboratoire d'analyse et de salles spécialisées (technologie, étalages, décoration, etc...).

Des stages en magasin, des voyages d'études en France et à l'étranger, des visites d'usines et des démonstrations compléteront cette formation

Cette école est — avec celle de Rouen — la première école publique de ce genre ; elle est dotée des moyens les plus modernes et d'une organisation fonctionnelle.

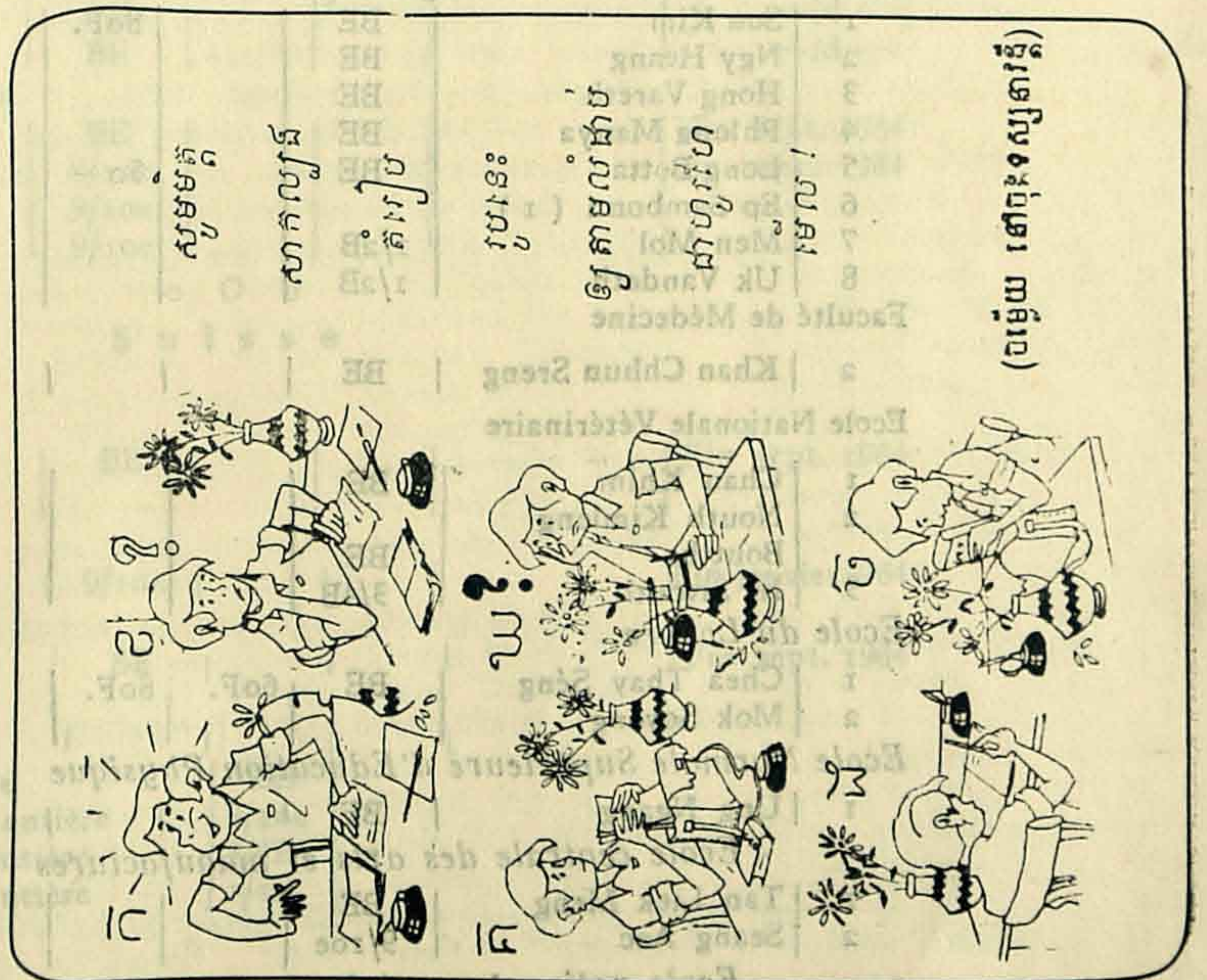
III - L'ENSEIGNEMENT DE L'INSTITUT NATIONAL DES SCIENCES ET TECHNIQUES NUCLÉAIRES

En 1962-3 - l'institut assurera les enseignements suivants :

enseignements préparatoires à des doctorats en 3è cycle ;

métallurgie spéciale (métallurgie physique des métaux classiques et nucléaires ; problèmes posés par l'élaboration, la transformation et l'utilisation de quelques métaux et alliages utilisés plus spécialement comme matériaux de protection et de structure dans les réacteurs nucléaires) ;

- chimie des solides nucléaires ;
- chimie analytique approfondie ;
- radiobiologie ;
- thermique et mécanique des fluides dans les réacteurs nucléaires ;
- radiochimie appliquée ;
- physique des réacteurs ;
- physique des accélérateurs ;
- enseignement de physique théorique ;
- formation d'ingénieurs en service atomique ;
- enseignement destiné aux utilisateurs des radioéléments ;
- cours de protection contre les rayonnements ionisants.

DE NOS ETUDIANTS

LISTE NOMINATIVE DES ETUDIANTS BOURSIERS DE L'OFFICE DES ETUDIANTS CAMBODGIENS pendant l'année scolaire 1963-64 (Octobre 1963 à Septembre 1963)

No d, Ordre	NOMS & PRENOMS	Fraction de bourse	MONTANT ACCORDE			OBSERVATIONS Dates expiration de bourse
			prime mens. pédag.	prime fin année	secours bisan nuel de trous seau pr.63-64 & 64-65	
France						
Facultés des sciences (études de licence d'enseignement)						
1	Long Pét	BE	60F.		250 F.	Fin Sept. 1964
2	Tan Bun Sor	BE	60 —			Fin juillet 1964
3	Phan Buoy Hak	BE	60 —		150 —	Fin sept. 1964
4	Ban Yan	1/2B	60 —			— id —
5	Ly On	1/2B	60 —			— id —
6	Yem Rom	1/2B	60 —			— id —
7	Eap Eng Hann	3/4B	60 —			— id —
Facultés des lettres (études de licence d'enseignement)						
1	Man Téng Son	BE	60F.			Fin Juillet 1964
Etudes d'ingénieurs (préparation des CES. de licence ès-sciences pour se faire admettre dans une école d'ingénieur.)						
1	Sou Kim	BE		80F.	250F.	Fin sept. 1964
2	Ngy Heang	BE				—
3	Hong Vareth	BE				—
4	Phlong Manya	BE				Fin juillet 1964
5	Long Botta	BE		50 —		Fin juillet 1964
6	Ep Sambonn (1)					Fin sept. 1964
7	Men Mol	1/2B				—
8	Uk Vandeth	1/2B			150F.	—
Faculté de Médecine						
2	Khan Chhun Sreng	BE				Fin juillet 1964
Ecole Nationale Vétérinaire						
1	Chau Khim	BE				Fin sept. 64
2	Nouth Kimleng					—
3	Bouttha In Sivouth	BE 3/4B				—
Ecole du Louvre						
1	Chea Thay Séng	BE	60F.	80F.	250F.	Fin sept. 64
2	Mok Sovong					—
Ecole Normale Supérieure d'Education Physique						
1	Ung Ngang	BE				Fin juillet 1964
Ecole centrale des arts et manufactures						
1	Tan Liek Meng	BE			150F.	Fin juillet 1964
2	Seang Aac	9/10e			150	Fin sept 1964
Ecole nationale supérieure des Télécommunications						
1	Chun Sirath	3/4B				Fin Sept. 1964

Ecole nationale supérieure des mines

1	In Pha				
<i>Ecole nationale supérieure des chimie</i>					
1	Yim Nolland				
<i>Ecole technique supérieure du laboratoire à Paris</i>					
1	Chher Tim	BE			Fin Sept. 1964
<i>Ecole nationale supérieure des Beaux Arts (section architecture)</i>					
1	Oung Sadam	BE			Fin Sept. 1964
<i>Ecole d'apptication des ingénieurs des travaux publics de l'Etat</i>					
1	Ly Kim Ty	BE			Fin juillet 1964
2	Eap Soddachan	9/10e			- id
3	Leang Son Lenh	9/10e			id—
<i>Ecole spéciale des travaux publics, du bâtiment et de l'industrie</i>					
1	Tek Hay	BE			Fin Sept. 1964
<i>Stage en vue du diplôme d'expert comptable (boursier B N C)</i>					
1	Heng Kim Y	BE			Fin Sept. 1964
<i>Académie commerciale (boursier B N C .)</i>					
1	De Lopez Narad	BE			Fin Sept. 1964
2	Peh Bun Tong	BE			- id -

Belgique

Institut agronomique de l'Etat à Gembloux :

Etudes d'ingénieurs :

Agronomie des régions tropicales

1	Sum Sampheat	BE			Fin Sept. 1964
<i>de génie rural</i>					
2	Kim Ros	BE			Fin Sept. 1964
3	Samreth Lam				
	Hien	BE			- id -
4	In Kravong	BE			- id -
<i>des eaux forêts</i>					
5	Sam Héng	BE			Fin Sept. 1964
6	Duong Sung San	9/10e			fin sept. 1964
7	So Kim Koan	9/10e			—
8	Tan Song Héng	9/10e			—

o o o

S u i s s e

Etudes d'ingénieur :

Génie civil

1	Kang Narut	BE			Fin sept. 1964
2	Ung Sikhun				

Mécanique électricité

3	pech Sareth	9/10e			Fin Janvier 1964
---	-------------	-------	--	--	------------------

Electricité

4	Ourk Savy	BE			Fin sept. 1964
---	-----------	----	--	--	----------------

Architecture

5	Ngoc Hac Team				
---	---------------	--	--	--	--

Indications : bourse entière

	BE
9/10e bourse entière	9/10e
3/4 bourse entière	3/4B
1/2 bourse entière	1/1B

Taux des bourses entières et des allocations diverses pour l'année scolaire 1963-1964

1- BOURSE ENTIERE par mois pour :

— France	:	450	Francs français
— Belgique	:	5.700	Francs belges
— Suisse	:	490	Francs suisses

2- Prime mensuelle pédagogique accordée aux boursiers qui se sont engagés à servir dans l'enseignement national . . . . . : 600 ០០.

3- Prime d'encouragement de fin d'année accordée aux boursiers qui ont de très brillants succès ou de brillants succès fixée respectivement à 800 ០០ et 500 ០០

4- Renouvellement bisannuel de secours pour trousseau accordé une fois tous les 2 ans aux boursiers suivant les mérites scolaires des intéressés et en tenant compte de la situation de fortune de leurs parents : 1.500 ០០ ou 2.000 ០០ ou 2.500 ០០.

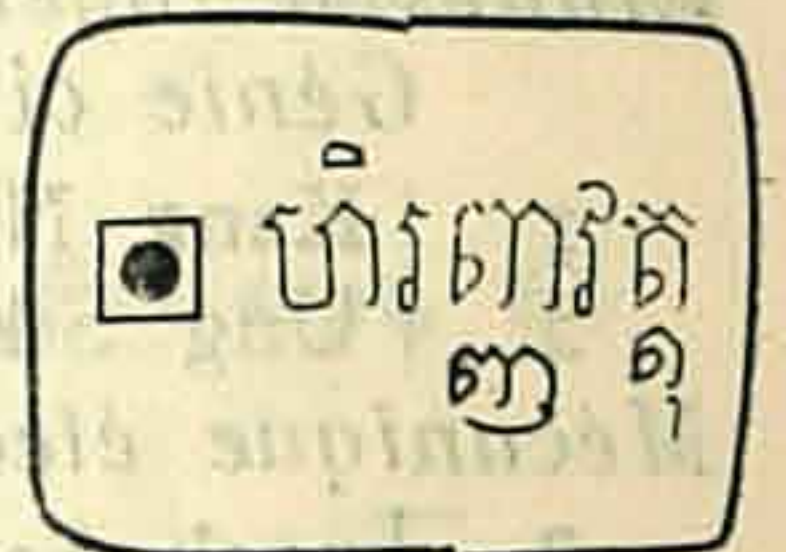
5- En cas de maladie, tout boursier reçoit le remboursement des frais de médicaments, de traitement ou d'hospitalisation. Ces frais doivent être défalqués de ceux déjà pris en charge par la sécurité sociale ou organisme similaire auxquels appartiennent habituellement nos boursiers.

6- Tout boursier doit percevoir à la place de sa mensualité normale de bourse, l'argent de poche fixé à 1.000 ០០ par mois pendant son séjour d'hospitalisation.

7- Le remboursement intégral ou d'une partie des frais d'études, d'inscription scolaire, d'examen ou de travaux pratiques en faveur des boursiers se fait suivant la bourse entière ou la fraction de bourses dont bénéficient les intéressés. Ce remboursement ne peut être effectué en faveur des étudiants qui ont bénéficié de la bourse sans autre avantage.

8- La prime de rapatriement dont le montant est égal à une mensualité de bourse non comprise la prime pédagogique et des autres allocations est accordée à tout boursier bénéficiant du retour aux frais de l'O.E.C. Toute fois, l'intéressé doit avoir sa situation financière en règle avec l'O.E.C.

(1) Boursier de l'Electricité du Cambodge.

យើងទើបនឹងបានទទួលក្នុងពេលថ្មីៗនេះ នូវប្រាក់ចំនួន ៤.០១៤រៀលទៀត គឺជា:

ម៉ត ដោម ហិន អនុវិទ្យាល័យធុរ្យវង្ស (កណ្តាល) ៧៨០រ

ម៉ត កូ តារហង់ - ព្រែកសណ្តែក (ព្រៃវែង) ១០៧០រ

ម៉ត គឹម សុនទ្រិញ វិទ្យាល័យព្រះមុនីវង្ស (បាត់ដំបង) ២២០០រ

ម៉ត យស វិន - ព្រះធុទ័យ (តាកែវ) ៧៤៤រ

Afrique 1963

Le mouvement de libération nationale ébranle actuellement le continent africain. Un certain nombre d'Etats ont conquis leur indépendance mais d'autres sont en train de lutter pour l'acquérir. Le document ci-dessous montre la situation actuelle de l'Afrique.

I. — ETATS AFRICAINS INDEPENDANTS

Etats	Km ²	Population totale	Non-Africains	Chef du gouvernement	Chef d'Etat	Date Indépendance
1-Algérie	2.387.000	10.000.000	300.000	Ben Bella		1-7-62
2-Burundi	19.000	2.300.000	3.000	André Muhirwa	Mwambutsa IV	1-7-62
3-Cameroun	463.604	4.846.000	16.000	Charles Assale	Ahmadou Ahidjo	1-1-62
4-Congo (Brazzaville)	360.000	795.000	11.000	Fulbert Youlou	Fulbert Youlou	15-8-62
5-Congo (Léopoldville)	2.345.000	15.000.000	120.000	Cyrille Adoula	Joseph Kasavubu	30-6-60
6-Côte d'Ivoire	322.000	3.200.000	25.000	Félix Houphouët-Boigny	Félix Houphouët Boigny	6-8-60
7-Ethiopie	1.200.000	21.800.000	40.000	Aklilou Apte Wolde	Hailé Sélassié 1er	
8-Gabon	280.000	421.000	5.000	Léon M'Ba	Léon M'Ba	17-8-60
9-Ghana	237.000	6.691.000	7.000	Kwamé Nkrumah	Kwamé Nkrumah	6-3-57
10-Guinée	260.000	3.000.000	9.000	Sékou Touré	Sékou Touré	2-10-58
11-Haute-Volta	240.000	4.000.000	6.000	Maurice Yaméogo	Morice Yaméogo	5-8-60
12-Libéria	95.400	2.500.000	1.000	V. S. Tubman	V. S. Tubman	26-7-1847
13-Lybie	1.750.000	1.250.000	50.000	Mohamed Ben Othman	Idris El Senussi 1er	24-12-51
41-Madagascar	589.260	5.239.000	70.000	Philibert Tsiranana	Philibert Tsiranana	26-6-60
15-Mali	1.204.000	4.900.000	7.000	Mobido Keita	Mobido Keita	20-6-60
16-Maroc	450.000	11.598.000	350.000	Hassan II	Hassan II	2-3-56
17-Mauritanie	1.086.000	730.000	2.000	Moktar Ould Daddah	Moktar Ould Daddah	28-11-60
18-Niger	1.189.000	2.850.000	3.000	Hamani Diori	Hamani Diori	3-8-60
19-Nigéria	878.447	40.000.000	17.000	Abubaka T. Balewa	Elisabeth II (Dr Azikiw)	1-10-60
20-Ouganda	243.973	6.000.000	10.000			
21-R A U	1.000.000	27.000.000	250.000	Milton Obote	Dr Azikiw	9-20-62
22 République Cen tre Africaine	617.000	1.185.000	6.000	Gamal Abdel Nasser David Dacko	Gamel Abdel Nasser David Dacko	28-2-62 13-8-60
23-Rwanda	37.000	2.700.000	7.000	Grégoire Kayibanda	Kigeri V	1-7-62
24-Sénégal	197.161	2.550.000	50.000	Mamadou Dia	L. S. Sengho	20-6-60
25-Sierra Leone	72.000	2.500.000	2.000	Milton Margai	Elisabeth II	27-4-61
26-Somalie	650.000	2.374.000	44.000	Abdi R. A. Shermarke	Aden A. Osman	1-7-60
27-Soudan	2.500.000	11.615.000	7.000	Ibrahim Abboud	Ibrahim Abboud	1-1-56
28-Tanganyika	939.329	9.238.000	123.000	Rashid Kawawa	Elisabeth II	9-12-61
29-Tchad	2.580.000	2.730.000	5.000	François Tombalbaye	François Tolbalbaye	11-8-60
30-Togo	57.000	1.642.000	2.000			27-4-60
31-Tunisie	125.650	39.650.000	250.000	Habib Bourguiba	Habib Bourguiba	20-3-56

II. — TERRITOIRE SOUS DOMINATION COLONIALE

Etats	Km ²	Population totale	Non-Africaine	Statut politique	Dirigeant nationalistes
1-Angola	1.246.700	4.550.000	80.000	Province portugaise	Agostinho Neto
2-Basutoland (Lesotho)	30.344	800.000	3.000	Protectorat britannique	Ntsu Mokhehle
3-Rechuanaland	712.000	350.000	3.500	Protectorat britannique	
4-Cabinda		51.000		Prov. port. rattach, Angola	Agostinho Neto
5-Cap vert (Iles du)	4.033	200.000	4.000	Provinces portugaise	Amilcar Cabral
6-Comores	2.171	182.000		Terr. franç. d'outre-mer	
7-Fernando Po	2.017	40.000	3 000	Colonie espagnole	
8-Gambie	10.368	420.000	500	Colonie britannique	Kairaba Jawara
9-Guinée portugaise	36.125	608.000	2.500	Province portugaise	Amilcar Cabral
10-Guinée Espagnole	25.051	240.000	4.500	Colonie espagnole	
11-Ifni	1.500	65.000		Encl. espagnole au Maroc	
12-Kenya	582.646	6.551.000	271.000	Col. et protect. britannique	Jomo Kenyatta
13-Maurice (Ile)	1.865	650.000		Colonie britannique	
14-Mozambique	771 000	7.300.000		Province portugaise	Eduardo C. Mondlane
15-Nyassaland (Malawi)	117.498	2.863.000	23.000	Protectorat britannique	Kamazu Banda
16-Rhodésie du Nord (Zambia)	746.256	2.460.000	85.000	Protectorat britannique	Kenneth Kaunda
17-Rhodésie du S. (Zimbabwe)	389.362	3.158.000	286.000	Colonie britannique	Joshua Nkomo
18-Réunion	2.510	321.000	30.000	Dép. français d'outre-mer	
19-Sahara Espagnol	184.000	80.000		Colonie espagnole	
20-Sao Tomé et Principe	964	68.000	15.000	Province portugaise	Miguet Trovoada
21-Seycheles (Iles)	404	42.000		Colonie britannique	
22-Somalie Française	21.700	69.000	4.000	Terr. français d'outre-mer	A. G. Hassan Gouled
23-Sud Ouest Africain (West Azania)	823.876	575.000	73.000	Sous contrôle de l'Union	J. K. Sam Nujoma
24-Swaziland (Swatini)	17.364	254.000	6.000	Sous Commiss. britannique	John Nquku
25-Union Sud Africaine (Azania)	1.224.206	16.000.000	3.500.000	Gouvernement raciste	Albet Luthuli
26-Zanzibar (Uuguja)	2.462	307.000	20.000	Sultanat sous protection britannique	Ali Muhsin

POPULATION DE L'AFRIQUE

Population totale des 31 Etats indépendants	217.549.000	Population totale des 26 Etats dépendants	48 889.000
Non Africains	2.743.000	Non Africains	4 601.000
Africains	214 806 000	Africains	44 288.000
Population totale d'Afrique	217 549.000	Population totale d'Afrique	266 538.000
Non - Africains	7.344.000	Africains	259.194.000

INFORMATIONS SCIENTIFIQUES

La vérité sur l'accouchement sans douleur

On en a beaucoup parlé : à présent les techniques de préparation à l'accouchement permettent aux jeunes femmes, instruites tout au long de leur grossesse, d'aborder sans appréhension le jour autrefois redouté de l'accouchement. Elles ont conscience de ce qui se passe dans leur organisme, elles savent ce qu'il faut faire et quand il faut le faire. Ainsi, non seulement elles aident l'accoucheur mais elles diminuent et souvent suppriment ces « douleurs » dont leur mère leur avait fait une description si terrible. A toutes les questions que vous vous posez sur les moyens d'accoucher sans souffrir, le Docteur Nauroy donne une réponse dans le N° d'octobre de « GUERIR ».

Au sommaire de ce même numéro :

Le régime de ceux qui ont trop de tension par le Dr T. Varnet. — Diabète sans sucre, par le Dr Verbois. — Les drames des laryngites, par le Dr Daurignac. — Une hernie de l'estomac : la hernie hiatale par le Dr Paray. — La rétinite pigmentaire fait perdre la vision nocturne, par le Dr Riaud. — Les dos ronds, par le Dr Daury. — Les rhumatismes du coude par le Dr Pacris. — Comment se soigne la dilatation de bronches, par le Dr Aubaire. — Que faire si vous avez le nez rouge ? — Votre enfant veut faire du rugby, par Jean Dauven. — Le récit de « GUERIR » : Mon mari a fait un pari sur sa vie. — Et toutes les rubriques habituelles.

« GUERIR » est en vente chez tous les marchands de journaux. A défaut : 49, avenue d'Iéna, Paris. (Joindre 2 francs en timbres).

Une étonnante expérience :

La dragée qui enlève l'envie de fumer ...

En Allemagne, aux Etats-Unis et en Suisse, des milliers de médecins viennent de cesser de fumer grâce à une dragée qui élimine progressivement le besoin de nicotine (et par conséquent l'envie de fumer).

Ces dragées ont été testées en France sur 30.908 grands fumeurs dont de nombreux médecins. Résultats : 28 683 cessèrent de fumer en 6 à 22 jours, soit 92,8%

Les fumeurs désirant de plus amples renseignements sont priés d'adresser une enveloppe timbrée portant leur nom et adresse au Centre de Propagande Anti-Tabac (service 482 M) 92 bd de Sébastopol, Paris. C'est entièrement gratuit.

បណ្ណាខ្មែរ

ទំ ២៥០

រ ប ស

ដ៏សិស ឌីដេរ៉ូ

១៧១៣ - ១៧៦៣

កាលពីខែតុលា ១៧៦៣ នេះ ពិភពលោកបានធ្វើបុណ្យខួបទី ២៥០ រំលឹកដល់
 កំណើតរបស់លោក ដ៏សិស ឌីដេរ៉ូ (Denis Diderot) ដែលជាទស្សនវិទូខាងរូបនិយម
 (philosophe matérialiste) ម្នាក់ដ៏ធ្មេច ជាអ្នកនិពន្ធម្នាក់យ៉ាងច្រើន ហើយជាអ្នកទ្រឹស្តី
 ខាងសិល្បៈ (théoricien de l'art) ម្នាក់យ៉ាងជំនាញផង ។ លោកឌីដេរ៉ូ ក៏ជាអ្នករៀប
 រៀងសត្វវិជ្ជា (encyclopédiste) ម្នាក់យ៉ាងចំណា ទក្កងចំណោមអ្នករៀបរៀងសត្វវិជ្ជាជាតិ
 បារាំងចំណានៗ ទាំងឡាយ ។ លោកជាអ្នកប្រាជ្ញដ៏ម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកប្រាជ្ញដ៏
 ទាំងឡាយ ដែលបានរៀបចំគំនិតបដិវត្តន៍ដ៏មហិទ្ធិបូជ្ញានៅប្រទេសបារាំង ។

លោកឌីដេរ៉ូ បានផ្សាយគំនិតរូបនិយម (idées matérialistes) យ៉ាងទូលំទូលាយនៅ
 ក្នុងស្នាដៃទស្សនវិជ្ជារបស់លោក ឈ្មោះ " សំបុត្រស្តីអំពីមនុស្សខ្នាក់សំរាប់ឲ្យអ្នកដែល
 មានភ្នែកភ្លឺប្រើប្រាស់ " « គំនិតស្តីអំពីការយល់ធម្មជាតិ » « ការយល់សប្តិរបស់អាឡិ-
 ប៊ែរ(១) » ។ នៅក្នុងការស្រាវជ្រាវរបស់លោកអំពីសិល្បៈកាត (étude esthétique) ដែល
 មានចំណងជើងថា " បន្ទប់ទទួលភ្ញៀវ " « មតិប្លែកពីធម្មតា ស្តីអំពីអ្នកកំប្លែង »
 « ការសាកល្បងស្តីអំពីវិចិត្រកម្ម » ។ ល ។ លោកចាត់ទុកសិល្បៈហាក់ដូចជាជំនាញ
 របស់សង្គមមនុស្សដូចនោះ ។ នៅក្នុងវិស័យសិល្បៈ លោកឌីដេរ៉ូ មានគំនិតប្រហាក់

វិទ្យាសាស្ត្រ - ភាសាខ្មែរ

ប្រហែលគ្នា នឹងគំនិតរបស់លោក ដែរនឹងឆ្ងល់ គឺថាលោកទាំងពីរនាក់បានយល់ថា

ជីវិតជាប់ស្នែង ត្រូវតែបង្កើតជាមូលដ្ឋាននៃសិល្បៈ ។ ជាអ្នកនិពន្ធ លោក

ឌីដេរ៉ូ បានសរសេរប្រលោមលោកប្រាកដនិយមជាច្រើន ប្រកបដោយសារៈសំខាន់យ៉ាង

ក្រៃលែង ដូចជា "សាសនិកា" "ហ្សាក់អតេកិច្ចបុគ្គល" "ក្រយរបស់វាម៉ូ" និង

ប្រលោមលោកដទៃទៀត។

លោកឌីដេរ៉ូ បានបង្កើត "សត្វវិជ្ជា ឬ វចនានុក្រមគ្រឹះរះអំពីវិទ្យាសាស្ត្រ សិល្បៈ និង

អាជីព" ហើយលោកបានចំណាយពេលអស់ម្ភៃឆ្នាំ ដើម្បីនឹងផ្សាយវចនានុក្រមនេះ ។

អស់លោកដែលបានធ្វើសហប្រតិបត្តិការ ក្នុងការនិពន្ធស្នាដៃដ៏មូលដ្ឋាននេះ មាន

លោកម៉ុងតេស្កីយ៉េ និង រ៉ូលីន លោកហែលវេឡូស និង ហុលបាស លោកអាឡូប៊ែរ

និងរុស្សូ(២) ។ វចនានុក្រមនេះ មានគោលបំណងនឹងបង្ហាញនូវសកាតរួមនៃសមិទ្ធិ

របស់គំនិតមនុស្ស និង ផ្សាយនូវចំណេះវិទ្យា ហ្សេនេរ៉ាលីតេ និង ប្រឆាំង និង ជំនឿហួសហេតុ

ហើយប្រឆាំងនឹងការជឿទុកជាមុន ហើយនឹងអប្បបរមាជំនឿទាំងឡាយ ។

ដើម្បីជាការងាយយល់ យើងសូមប្រែឈ្មោះភាសាខ្មែរ និងសរសេរឈ្មោះទស្សនវិទ្យាខ្មែរ ជា កាសាណាង ដូចតទៅ :

(1) Lettres sur les aveugles à l'usage de ceux qui voient — Pensées sur l'interprétation de la nature — le Rêve d'Alambert — les Salons — le Paradoxe sur le comédien — Essai sur la peinture — la Religieuse — Jacques le Fataliste — le Neveu de Rameau — Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers.

(2) Denis Diderot, Montesquieu, Voltaire, Helvétius, Holbach, d'Alambert, Rousseau, Tchernychevki.

សម័យវិជ្ជាជីវិតកំណើត ហើយជួយឧបត្ថម្ភគ្រោះរាជនយោបាយកែទម្រង់
សេដ្ឋកិច្ច និង សិក្សាជីវិតរបស់សម្តេចឪ ឲ្យបានជាអតិបរមា !

សាអ៊ីយ៉ាត - ណូវ៉ា

បុណ្យរំលឹកកំណើត ទី ២៥០ របស់លោក

លោក សាអ៊ីយ៉ាត - ណូវ៉ា (Saïat - Nova) ជាកំណត់ អារម៉េនី ម្នាក់ដ៏ចំណាន ក្នុងសតវត្សទី ១៨ ។ ស្នាដៃរបស់លោកបានបង្កើតជាទំព័រទាំងឡាយដ៏សំខាន់ៗ បំផុត នៃ ប្រវត្តិកវីនិពន្ធនៃបែបពិណ (poésie lyrique) ។ លោកបានលើកតម្កើងសិល្បៈនៃអ្នកចំរៀង គោចរឲ្យមានលក្ខណៈជាកវីនិពន្ធដ៏ពិតប្រាកដ ។

លោក សាអ៊ីយ៉ាត - ណូវ៉ា មានសំឡេងពីពោះណាស់ ហើយគ្រចៀករបស់ លោកក៏មានគុណសម្បត្តិគួរឲ្យស្ងើចទៀត ។ លោកច្រើនតែច្រៀងបទដែលលោកបាន តែងផ្តល់ខ្លួនលោក ហើយបន្តរឡើងដោយគ្រឿងតន្ត្រីនៃជនជាតិខាងបូព៌ាប្រទេស ។ ឈ្មោះរបស់លោកបានល្បីល្បាញទាំងតែខ្លួនលោកនៅក្នុងវ័យក្មេងម្ល៉េះ ។

សាអ៊ីយ៉ាត - ណូវ៉ានេះជារហស្សនាម (pseudonyme) របស់អារូទីន សាអ៊ីយ៉ាឌី- យ៉ាទី (Aroutine Saïadian) ។ លោកមានកំណើតនៅតីប៊ីលីស៊ី (Tbilissi) ។ ដោយមាតាបិតាលោកជាអ្នកក្រីក្រលំបាកតោតយ៉ាកពេក លោកត្រូវរៀនសូត្រដោយ ខ្លួនឯង ដោយឥតមានគ្រូ ។ ចំរៀងរបស់លោកទាំងប៉ុន្មាន លោកសរសេរជាត្រាម ភាសា (dialecte) ដែលពួកជនជាតិអារម៉េនី (Arménien) និយាយនៅតីប៊ីលីស៊ី មិន មែនសរសេរជាភាសាអក្សរសាស្ត្រតាមប្រពៃណីទេ ។ ហើយលោកក៏បានតែងចំរៀង ជាច្រើនទៀតជាភាសាអាហ្សែរីបែហ្សង់ទីន ហ្សែអារហ្ស៊ី (azerbaidjanais, géorgien) ដែល លោកបានចេះយ៉ាងជ្រៅជ្រះ ។

ប៉ុន្តែក៏ពួកវាសនាមិនបានទទួលជោគជ័យសាមីយ៉ាត - ណូរ៉េ ។ អ្នកកាន់អំណាចនៅ
 ក្នុងតំបន់នោះ បានធ្វើទុក្ខបុកម្នេញលោកជាខ្លាំងហើយធ្វើឲ្យលោកព្រាត់ប្រាសពីសង្គ្រាម
 ជាទីស្នេហារបស់លោកទៀតផង ។ ដោយមានការលំបាកច្រើនពេក លោកក៏ត្រូវ
 បង្ខំចិត្តចូលទៅបួស ។ ក្រោយមក លោកបានទទួលអនិច្ចកម្មនៅក្នុងពេលមួយ ដែល
 ពួកព្រៃក៏បានចូលលុកលុយ (invasion perse) ប្រទេស ។

ករីនីពន្ធនៃរបស់លោកណូរ៉េ ពោរពេញទៅដោយសេចក្តីរីករាយនៃជីវិត ហើយ
 ព្រមជាមួយនោះ ក៏ពោរពេញទៅដោយការជួរចត់នឹង សភាពចំបែងចិត្តដែរ ។ ករីនីពន្ធ
 នេះបានបញ្ជាក់ឲ្យក៏ពួកវាសនាដ៏អាក្រក់នៃជនខ្ញុំគេពាក់កណ្តាលម្នាក់ ដែលត្រូវគេដកហូត
 សិទ្ធិសេរីភាពទាំងអស់ចេញពីខ្លួន ប៉ុន្តែ ដែលនៅមានចិត្តយ៉ាងល្អប្រពៃ ហើយមាន
 សេចក្តីស្នេហាជ្រាលជ្រៅទៅលើសោភ័ណ (le beau) ជានិច្ច ។ ករីនីពន្ធនេះ បាន
 រំលឹកពីទារុណភាពនៃប្រទេសអារម៉េនី ជាប្រទេសដែលបានបាត់បង់ខ្លួនឯករាជ្យខាង
 នយោបាយរបស់ខ្លួននៅក្នុងការទំនាស់ទាស់ទែងបង្ក្រាបយាម ជាមួយនឹងចក្រភពធំៗ នៃ
 បូណាប្រទេស ។

លោកសាមីយ៉ាត - ណូរ៉េ បានធ្វើវិភាគទានឲ្យករីនីពន្ធនៃបែបពិណរបស់អារម៉េនី ក្នុង
 សម័យកណ្តាល (Moyen-Age) ស្គាល់ការចំរើនលូតលាស់ឡើងជាថ្មីទៀត ។ កំណាព្យ
 របស់លោកបានធ្វើឲ្យអ្នកស្តាប់ផងទាំងពួងជក់ចិត្ត ដោយសារភាពធម្មតានឹងសូរសម្លេង
 ពីកោះរណ្តំត្នា ហើយធ្វើយូនត្នាយ៉ាងរស់រវើក ។ កំណាព្យទាំងនេះបានបង្ហាញឲ្យ
 ឃើញយ៉ាងប្រក្រតីថាលោកមានជំនឿនឹងមានភាពអន្តរនៅក្នុងទប់និស្ស័យរបស់លោកជា
 “ អ្នកបំរើអ្នកស្រុក ” យ៉ាងមោះមុត ។ លោកជាអ្នកបើកផ្លូវអក្សរសាស្ត្រអារម៉េនី
 សម័យថ្មី ។ ក្រែងធ្វើតាមនៃអ្នកប្រជាធិបតេយ្យនឹងអ្នកមនុស្សនិយមនេះបានលេច
 ឡើងតាំងតែពីសម័យសក្តិកម្ម រហូតដល់សម័យគហបតី ។

ករីនីតន្ត្រីរបស់សាអ៊ីយ៉ាត - ណូត បានស្រង់រសជាតិចេញមកពីប្រធានទាំងឡាយ
 ប្លែកៗ ត្រាជាខ្លាំង ដូចជាអធិប្បាយអំពី: ករីហើយនឹងប្រជាជន; អ្នកមាននឹងអ្នកក្រ;
 លក្ខណៈមិនបិតបែរនៃសំបូរណភាពហើយនឹងលក្ខណៈបិតបែរនៃកុសល; មាតុភូមិ ហើយ
 នឹងជីវភាពនិរទេស; សេចក្តីសប្បាយហើយនឹងទុក្ខព្រួយ; ការពិតហើយនឹង
 ពាក្យកូតករ; ការមានប្រៀបដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នៃគំនិត នៃការប៉ុនប្រសប់ នៃចំណេះវិជ្ជា
 នៃសិល្បៈទៅលើភាពល្អិតល្អន់; ជីវភាពនឹងមរណភាព(១) . . . . . ។

ធនាដុនតែងតែនាំគ្នាហៅលោកសាអ៊ីយ៉ាត - ណូត ថា មហាករីនីនៃសេចក្តី
 ស្នេហា ។ តាមពិត ដើម្បីនឹងពិពណ៌នាអំពីសង្សារសម្លាញ់របស់លោក លោកមិន
 អាចនឹងរក្សាប្រាម្នាក់ (image) ឬ គុណនាមឯណាមកប្រើឲ្យបានសមនឹងកម្លាំងចិត្តរបស់
 លោកឡើយ ។ បើមើលទៅហាក់ដូចជាពិភពលោកទាំងមូលក្តី, ពណ៌សំបុរទាំងឡាយ
 ផ្សេងៗក្តី ឬក៏សូរសព្ទសម្លេងទាំងឡាយទាំងអស់ ដែលមាននៅក្នុងលោកនេះក្តី គឺ
 មានសំរាប់តែពិពណ៌នាអំពីលំអដ៏តែឆ្ងាយ អំពីសំរស់ដ៏ប្រិមប្រិយហើយនឹងអំពីបរិសុទ្ធ
 ភាពនៃចិត្តសង្សារលោកតែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ រូបប្រាម្នាក់ទាំងឡាយដែលហូរចេញមកអំពី
 កំណាព្យរបស់លោក មិនចេះអស់មិនចេះហើយជាបន្តបន្ទាប់គ្នា បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់
 លាស់នូវគំនិត នូវមនោសញ្ចេតនានឹង ទឹកចិត្តរបស់លោក ។ គឺគុណមតិដែលដុះចេញ
 ពីក្នុងខ្លួនលោកមក ហើយនឹងសូរសព្ទត្រូវសេសនៃពាក្យសំដីរបស់លោកនេះហើយ
 ដែលធ្វើឲ្យករីនីតន្ត្រីរបស់សាអ៊ីយ៉ាត - ណូត ប្លែកពីករីនីតន្ត្រីដទៃទៀតៗ ។ បើតាម
 ទស្សនៈរបស់ករីនីនៃ សេចក្តីស្នេហាឥតមានព្រំដែនទេ ហើយមិនអាចនឹងផ្សេងឡើង
 កើតឡើយ : “ បើឯងធ្ងន់កាត់បានស្តានសាមសិបហើយ នុះនៅពីមុខឯង ឯងនឹង
 ឃើញមានទឹកថ្លុំៗ ទៀត ដែលលាតត្រដាងឡើងនូវផ្ទៃដីភ្នំផ្នែក គ្មានកោះគ្មានគ្រើយ
 មិនចេះចប់មិនហើយ ” ។

ខ្លឹមសារសំខាន់នៃកវីនិពន្ធនៃរបស់លោកសាអ៊ុយ៉ាត - ណូរ៉េ គឺការពណ៌នាលាត
 ត្រង់បញ្ជាក់អំពីជីវិត អំពីសោក ណាកាត និងអំពីសច្ចភាពនៃជីវិត ។ គឺអត្ថរសខាងសិល្បៈ
 យ៉ាងទុក្ខនឹងទុក្ខម ហើយនឹងមនោសញ្ចេតនាដ៏ពេញលេញនឹងភ្ញៀវក្លានេះហើយ ដែល
 បានបង្កើតនូវសំរស់នៃស្នាដៃរបស់លោកឡើង ។ លោកសាអ៊ុយ៉ាត - ណូរ៉េ គឺជារង
 ណាស់ ចំពោះអត្ថរសនៃកំណាព្យ ចំពោះស្នាដៃសព្វគ្រប់នៃបាទនិមួយៗ ហើយលោកក៏
 រចនាតែទឹកទឹករករករូបភាពថ្មីៗ ទៀតមកសំដែងជាដរាប ។

ចំរៀងរបស់លោក មុននឹងបានយកទៅបោះពុម្ពផ្សាយ សុទ្ធតែបានរស់នៅរាប់
 សិបឆ្នាំ ជាមួយនឹងអ្នកស្រុក ស្រេចទៅហើយ ។ សព្វថ្ងៃនេះក៏ដោយ ក៏គេនៅច្រៀង
 ចំរៀងទាំងនេះ មិនមែនតែនៅប្រទេសអារម៉េនី នៅហ្សែអ៊ែរហ្ស៊ីប៉ូណោះទេ ប៉ុន្តែ ឲ្យតែ
 មានជនជាតិអារម៉េនីរស់នៅទីកន្លែងណា គឺគេច្រៀងចំរៀងនេះនៅកន្លែងនោះជាដរាប ។

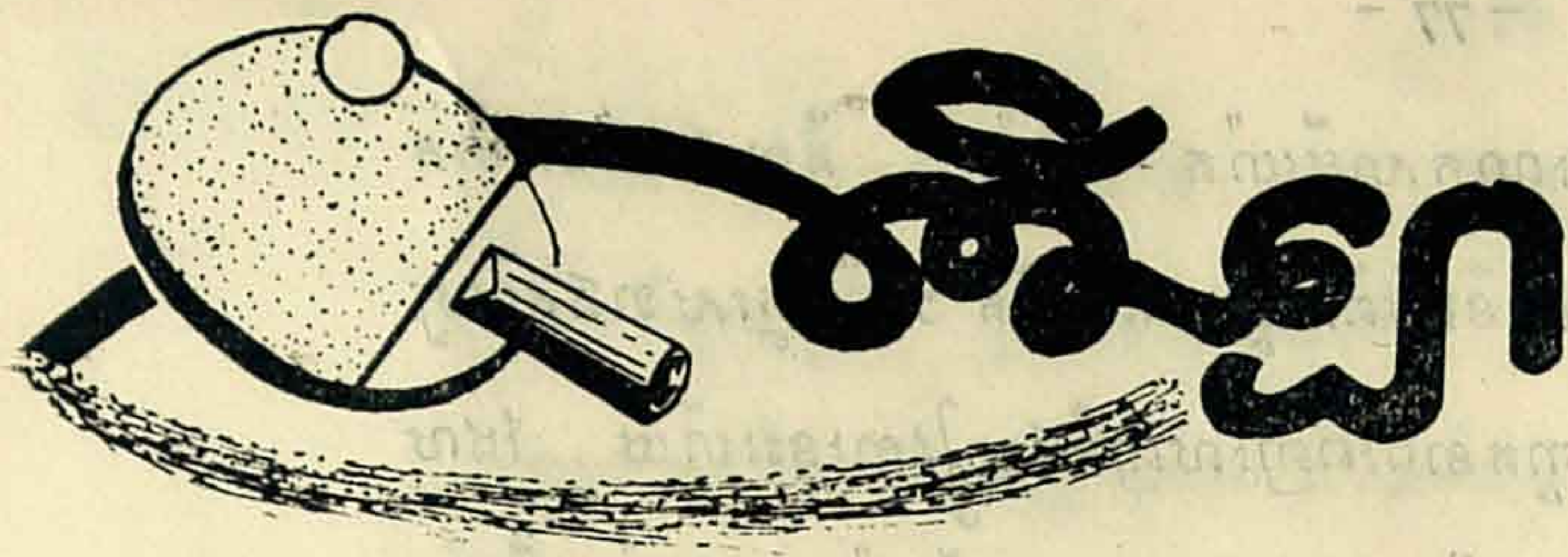
គេបានប្រែកវីនិពន្ធនៃរបស់លោកសាអ៊ុយ៉ាត - ណូរ៉េ ជាច្រើនភាសា មានភាសា
 បារាំង, អង់គ្លេស, រុស្ស៊ី, ជាដើម ។ ក្នុងឆ្នាំនេះក្រុមប្រឹក្សាសន្តិភាពសាកលលោកបាន
 សំរេចធ្វើបុណ្យខួបទី ២៥០ រំលឹកកំណើតរបស់លោកសាអ៊ុយ៉ាត - ណូរ៉េ ។

(១) ប្រធានទាំងនោះនិយាយថា :

Le poète et le peuple; les riches et les pauvres; le caractère éphémère de
 la prospérité et la durée du bien; la patrie et la vie en exil; la joie et la tristesse;
 la vérité et le mensonge; les avantages de l'esprit, du talent, de l'instruction,
 de l'art sur l'ignorance; la vie et la mort...

សូមមិត្តជួយផ្តល់យោបល់ដល់ទិស្សនារីដ៏យើង ដើម្បីនឹងរួមវិភាគទាន ធ្វើការ
 កែទម្រង់សិក្សាដំណើររបស់សម្លេងខ្ញុំ ឲ្យបានសំរេចជាក់ស្តែង!

ប្រទេសកម្ពុជា នៅកីឡាហ្គាណេហ្វូ

រាជរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសកម្ពុជា បានបញ្ជូនគណៈប្រតិភូកីឡាជាតិមួយឲ្យទៅចូលរួមសម្រាប់កីឡាហ្គាណេហ្វូ នៅហ្សាកាតា ។

តាមសេចក្តីអញ្ជើញនៃរដ្ឋាភិបាលឥណ្ឌូណេស៊ី នឹងដោយបានទទួលព្រះរាជានុញ្ញាតដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ពីសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋផង រាជរដ្ឋាភិបាលបានបញ្ជូនកីឡាកររបស់ខ្លួនឲ្យទៅរួមរួមក្នុងហ្គាណេហ្វូ ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅ នៅហ្សាកាតា (ឥណ្ឌូណេស៊ី) ចាប់ពីថ្ងៃ ១០ ដល់ថ្ងៃ ២២ វិច្ឆិកា ១៩៦៣ ។

« ហ្គាណេហ្វូ » អក្សរកាត់នៃ « កីឡានៃកម្លាំងលូតលាស់ថ្មី » (« GANEFO »

« Games of the New Emerging Forces » « Jeux des Nouvelles Forces Montantens ») ។

រដ្ឋាភិបាលឥណ្ឌូណេស៊ី បានផ្តើមគំនិតនេះឡើង បន្ទាប់គ្នាបានអញ្ជើញឲ្យទៅរួមប្រជុំរៀបចំកាលតវិទ្យាសាមុននេះ ឲ្យប្រទេសខ្លះ ដូចជា កម្ពុជា , សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតុចិន , ហ្គីណេ , ឥណ្ឌូណេស៊ី , អៀរ៉ាក់ , ម៉ាលី , ប៉ាគីស្ថាន , សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាម , សាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកបូព៌ា , សហភាពសាធារណៈសង្គមនិយមសូវៀត ហើយនឹងអ្នកសង្កេតការនៃប្រទេសស៊ុយអែត និង យូហ្គោស្លាវី ។

ហ្គាណេហ្វូ ដែលបាន ផ្តើមគំនិតឡើង ដូចគ្នានឹងសន្និសីទ អាស៊ី-អាហ្វ្រិក នៅប៉ារីស ដែរ ហើយដោយអនុលោមទៅតាមគោលគំនិតអូឡាំពិក (Olympique) ផងនោះ មានៈតាលបណ្ឌិត :

ផងនោះ មានៈតាលបណ្ឌិត :

- នឹងលើកកម្ពស់ដល់ការវិវត្តន៍សេដ្ឋកិច្ច និងការបណ្តុះបណ្តាល
ខាងកាយ ហើយនឹងចលនាកីឡានៃគ្រប់ប្រទេស ។

- នឹងជំរុញនូវការប្រកួតកីឡាក្នុងយុវជន ដើម្បីនឹងពង្រឹងនូវការទាក់ទងគ្នាជាមិត្តភាព
គណៈកម្មាធិការរៀបចំ ដែលបានកើតឡើងក្នុងពេលប្រជុំនោះ មានបេសកកម្ម

ជាបន្ទាន់ :

- នឹងពិនិត្យកម្មវិធីនៃហ្គាណេហ្វដំបូង

- នឹងសំរេចអំពីបញ្ជីនៃប្រទេសទាំងឡាយ ដែលនឹងត្រូវអនុញ្ញាតទៅហ្គាណេហ្វ

នៅហ្គាណេ

- នឹងសំរេចអំពីវិធានការនិងបទបញ្ជានៃហ្គាណេហ្វដំបូង

- នឹងរៀបចំសមាជទី ១ នៃហ្គាណេហ្វ

- នឹងជួយដល់គណៈកម្មាធិការចាត់ចែងហ្គាណេហ្វដំបូងនៅហ្គាណេ ។

តាមដំណឹងចុងក្រោយបង្អស់ពីហ្គាណេកាតាមក មានប្រទេសជាង ៤០ នឹងទៅចូលរួម

ក្នុងកីឡានេះ

១ - អ្នកចូលរួម ដោយក្រុមរបស់រដ្ឋាភិបាល

៣០ ប្រទេស: អាល់បានី, អាល់ហ្ស៊ីរី, អាល្លឺម៉ាញាខាងកើត, អាហ្វរិក, អាហ្វ្រិកខាងត្បូង, អាហ្វ្រិកខាងលិច, អាល់ហ្ស៊ីរី, កម្ពុជា, សេរ៉ាលី, ចិនប្រជាមានិត, កូរ៉េខាងជើង, ម៉ារ៉ុក, ប៉ាឡេស្ទីន, អាហ្វហ្វិក, ប៉ាគីស្ថាន, ហ្វីលីពីន, ប៊ូឡូញ, រូម៉ានី, ស្វីស, រុក្ខស្វីត, ទ្រេនីហ្ស៊ី, ស.ស.ស.ស., វៀតណាមខាងជើង និង យូហ្គោស្លាវី ។

២ អ្នកចូលរួម ដោយក្រុមមិនមែនជារដ្ឋាភិបាល

៦ ប្រទេស: សាធារណរដ្ឋមីនីកែន, ជប៉ុន, ឥណ្ឌូ, ប៊េអ៊ី - បា, អូស្ត្រាលី

និង វ៉ែណេស៊ូអេឡា ។

៣ - អ្នកបួលរួម ដែលមិនទាន់សំរេចចិត្តអំពីជំពូកត្រូវរដ្ឋាភិបាល

៣ប្រទេស: បារាំង , ម៉ិចស៊ិកូ និង ស្វីស (កាលពីពេលនោះ) ។

៤ - អ្នកសង្កេតការរបស់រដ្ឋាភិបាល

១ប្រទេស: កូម៉ា ។

ចំពោះប្រទេសកម្ពុជា រាជរដ្ឋាភិបាលបានបញ្ជូនគណៈប្រតិភូមួយ មាន ស មា ជី ក

៨៣ នាក់ ដោយរាប់ទាំងអ្នកដឹកនាំ អ្នកបង្ហាត់ហើយនិងតំណាងរដ្ឋាភិបាលផង ។

គណៈប្រតិភូនេះរួមមានកីឡានៃយុវជនរាជសង្គមនិយមខ្មែរ នៃកងខេមរកម្មន្ទ ហើយនិង

រាជគរុត នៅក្នុងកីឡាចំនួន ៧ មុខ ដែលប្រទេសយើងត្រូវប្រកួតជាមួយនិងប្រទេស

ដូចតទៅ ៖-

បាល់បោះ: កម្ពុជា , អាស៊ីបារាំង , សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន , ហ្គីណេ , ឥណ្ឌូ-

ណេស៊ី , លាវ ។

អត្តិពលកម្ម (បុរសនិងស្ត្រី) : កម្ពុជា , សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន ,

សាធារណរដ្ឋដើមនៃកូរ៉េ , ហ្គីណេ , ហ្វីលីពីន , ឥណ្ឌូណេស៊ី , លាវ , សៀរ , ហ្វីលីពីន ។

ហែលទឹក (បុរសនិងស្ត្រី) កម្ពុជា , សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតចិន , ឥណ្ឌូ-

ណេស៊ី , រូម៉ានី , សៀរ , សាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកខាងត្បូង , សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ-

វៀតណាម ។

ប្រណាំងកង់ (បុរសនិងស្ត្រី) កម្ពុជា , សរលង្កា , សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិត

ចិន , ហ្គីណេ , ឥណ្ឌូណេស៊ី , លាវ , លីបង់ , អូហ្គង់ដា , សាធារណរដ្ឋប្រជាធិប-

តេយ្យវៀតណាម ។

ប្រដាល់ កម្ពុជា , អាស៊ីបារាំង , ហ្គីណេ , ឥណ្ឌូណេស៊ី , អៀរ៉ិក , សៀរ ,

សាធារណរដ្ឋអាហ្វ្រិកខាងត្បូង , ស.ស.ស.ស. ។

ឡើងតែតើស៊ី (lawn tennis) កម្ពុជា, សីលវិញ្ញាណ, សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិត្យចិន, ឥណ្ឌូណេស៊ី, ជប៉ុន, លាវ, ស.ស.ស.ស, ហ្វីលីពីន ។

វាយកូនឃ្លីលើតី កម្ពុជា, សីលវិញ្ញាណ, សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិត្យចិន, ហ្វីលីពីន, ហ្វីលីពីន, លាវ ។

ដូចអស់មត៌កយើងស្រាវហើយ លើកនេះប្រទេសយើងបានឈរមុខចំពោះកីឡាករ និងអត្តពលករនៃប្រជាជាតិធំៗណាស់ ។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ កីឡាករ និងអត្តពលករយើងក៏បានខំប្រឹងប្រែងអស់សមត្ថភាព ដើម្បីនឹងការពារកិត្យានុភាព ហើយនឹងទង់ជាតិយើងដែរ ។

ឯកំឡាំងទឹកចិត្ត ហើយនឹងសមត្ថភាពព្រមទាំងការចំរើន នៃអត្តពលករយើង អស់មត៌កនិ បានដឹងច្បាស់ ដោយគ្រាន់តែមើលលទ្ធផលនៅទំព័របន្ទាប់នេះ ៖

រូបទាំងឡាយដែលបានចែងទៅជាបញ្ហាដល់មត៌ក ពីខាងមុខនោះ ត្រូវតែរៀបតាមលំដាប់លំដោយដូចតទៅ :

គ, ខ, ឃ, ក, ង, ប

មិត្តចង់សាល់អង្គរបុរេ ?

សូមអាន

Nouveau guide d'Angkor
 Henri Marchal
 (245 pages)
 Préface pour Angkor
 (38 pages)
 En vente à l'Office
 National du Tourisme

បញ្ជីរាយនាមអ្នកអង្គពលករ អ្នកប្រដាល់ និង អ្នកហែលទឹកជាតិខ្មែរ

ដែលបានទទួលគ្រឿងឥស្សរិយយស “មេដៃយ” នៅពេលប្រកួតកីឡាប្លូកាណេហ្វ

លើកទី ១ (ហ្សាកាតា)

លេខរៀង	គោត្តនាម និង បកត៌នាម	ឈ្មោះល្បី	ឈ្មោះមេដៃយ		
			មាស	ប្រាក់	សំរិទ្ធ
១	យុម យ៉ន	អគ្គពលករ		១	៣
២	ឡាច សាវីហ៍	-ដ-			២
៣	កៅ ឈុនហៀង	-ដ-			២
៤	លុក យ៉ន	-ដ-			១
៥	តិច គីមចេង	-ដ-			១
៦	កញ្ញា ឡុក សំអន	-ដ-			១
៧	- ចាន់ សាយ	-ដ-			១
៨	- ទេក យ៉ន	-ដ-			១
៩	- កែ អន	-ដ-			១
១០	លោកអែក សំអាន	ប្រដាល់	១	១	មេដៃយមាសដ្ឋានលើកទឹកចិត្ត
១១	- ខៀវ សៀន	-ដ-		១	
១២	- ទួច ណាល	-ដ-			១
១៣	- នៅ ផេង	-ដ-			១
១៤	- អិត គីមហេង	អ្នកហែលទឹក		១	១
១៥	- តាត ថុន	-ដ-		១	១
សរុបទាំងអស់			១	៥	១៧

មាតិកាដើម្បីដោះស្រាយ

កថាម្យ

បិត្តុ - គំរូកោសល្យ

Pour une refonte totale de notre enseignement	1
L'enseignement Secondaire National et	5
Les possibilités de notre langue nationale	9
សំលៀកបំពាក់ នៃ សិស្សយើង	13

កិច្ចការសមាគម

ស.ស.ខ. ថ្វាយពរសម្តែង	20
ញត្តិទី ១	22
ញត្តិទី ២	25
ញត្តិទី ៣	27
ស.ស.ខ. ធ្វើយកបន្លំឯក "ខ្មែរសើ"	30
ស្ថានភាពខាងហិរញ្ញវត្ថុ	35

កំណត់

. . . . .	37
-----------	----

ការស្រាវជ្រាវ

ប្រភពរឿងកាត់	39
រក្សាទុកបង្កើតកូនចៅ	46
អំពីសព្ទខ្មែរ	49

អត្ថបទនិងកំណត់

ពោះសន្តិភាព	53
សេចក្តីចំរើន នៃ វិទ្យាសាស្ត្រ	55
អង្គការសហប្រជាជាតិ	56
លទ្ធផលបណ្តោះអាសន្ន នៃ ការជំរឿន	57
La journée d'une petite japonaise	59
Information universitaire	63
Liste nominative des étudiants	66
Afrique 1963	69
Informations scientifiques	71

បុណ្យខួប

មេដឹកនាំ

ដំនើរ ដំនើរ 72

សាមីយ៉ាត ណូរ៉ា 74

កីឡា

7

7

ប្រទេសកម្ពុជា នៅ GANEFO 78

78

81

សូមមិត្ត ជ្រុត ជ្រាប ថា :

★ ឯករាជ្យសេដ្ឋកិច្ច ជាមូលដ្ឋានទ្រទ្រង់នូវឯករាជ្យនយោបាយ វប្បធម៌

និងសង្គមកិច្ច ។

★ ការកែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ ដែលសម្រេចឱ្យ ព្រះអង្គទើប

នឹងលើកឡើងនេះ មានគោលបំណងនឹងស្វែងរកនូវឯករាជ្យសេដ្ឋកិច្ចនេះឯង ។

★ ឯការកែទម្រង់សិក្សាធំការ ដែលព្រះអង្គទ្រង់បានគូសដើរនូវគោល

ធំៗ រួមមកហើយ ជាវិធានការមួយដ៏សក្តិសិទ្ធិ ផ្តល់នូវវិភាគទានដល់ការសម្រេចឯករាជ្យ

សេដ្ឋកិច្ច ដែលជា “ ឯករាជ្យទី ២ ” របស់យើង ។

ដូចនេះ សូមមិត្តជួយ ឧបត្ថម្ភនូវព្រះរាជនយោបាយ

កែទម្រង់សេដ្ឋកិច្ច និង សិក្សាធំការនេះ ឲ្យបានសម្រេច

ទាំង ១០០ % តាមសមត្ថភាពរៀនៗ ខ្លួនរបស់មិត្ត ។

Inf. - P. Rich 59, V. Pasteur - P. P

1898

1898

1898

1898

1898

1898

* 1898

1898

* 1898

1898

* 1898

1898

1898

1898

1898

1898